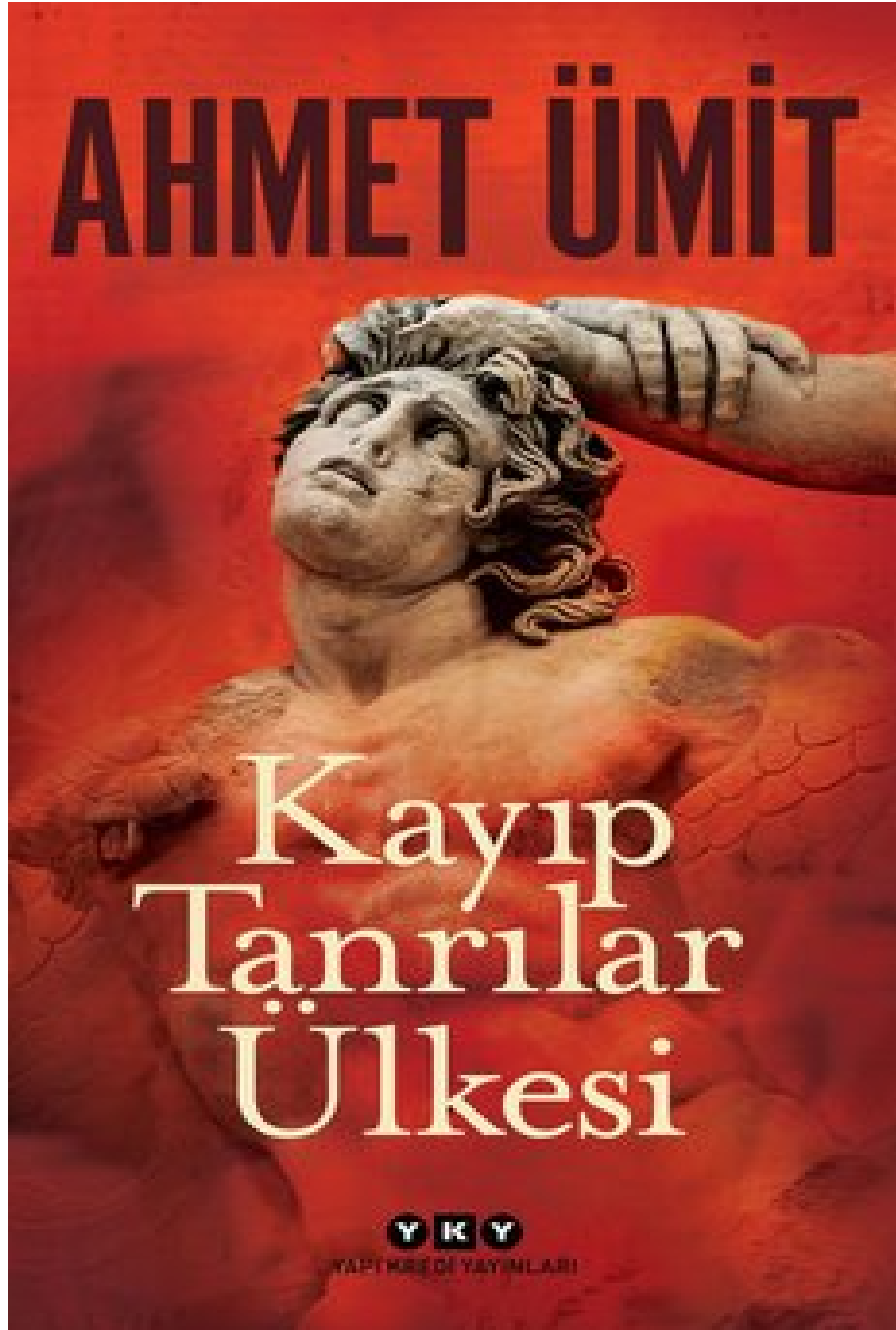

Kayıp Tanrılar Ülkesi 1st Edition Ahmet Ümit

Visit to download the full and correct content document:
<https://ebookstep.com/product/kayip-tanrilar-ulkesi-1st-edition-ahmet-umit/>

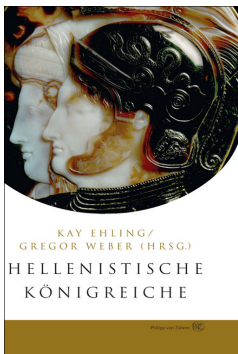

More products digital (pdf, epub, mobi) instant download maybe you interests ...

Nichts als Hokus Pokus 1st Edition Kay Monroe

<https://ebookstep.com/product/nichts-als-hokus-pokus-1st-edition-kay-monroe/>

Hellenistische Königreiche 1st Edition Kay Ehling Gregor Weber

<https://ebookstep.com/product/hellenistische-konigreiche-1st-edition-kay-ehling-gregor-weber-2/>

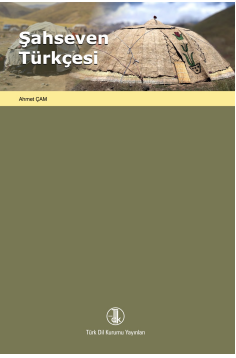
Hellenistische Königreiche 1st Edition Kay Ehling Gregor Weber

<https://ebookstep.com/product/hellenistische-konigreiche-1st-edition-kay-ehling-gregor-weber/>

Isto Vai Doer Adam Kay

<https://ebookstep.com/product/isto-vai-doer-adam-kay/>

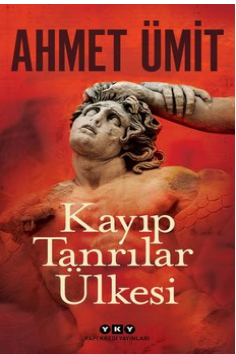
■ahseven Türkçesi 1st Edition Ahmet Çam

<https://ebookstep.com/product/sahseven-turkcesi-1st-edition-ahmet-cam/>

Ring Glöckchen ringelingeling German Edition Kay Monroe

<https://ebookstep.com/product/ring-glockchen-ringelingeling-german-edition-kay-monroe/>

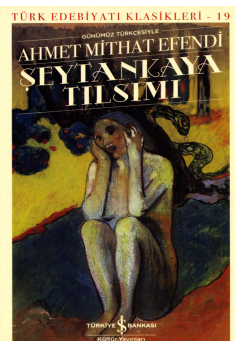
Kay■p Tanr■lar Ülkesi 1st Edition Ahmet Ümit

<https://ebookstep.com/product/kayip-tanrilar-ulkesi-1st-edition-ahmet-umit/>

Beni ■çinden Sev 1st Edition Ahmet Batman

<https://ebookstep.com/product/beni-icinden-sev-1st-edition-ahmet-batman/>

■eytankaya T■ls■m■ 1st Edition Ahmet Mithat Efendi

<https://ebookstep.com/product/seytankaya-tilsimi-1st-edition-ahmet-mithat-efendi/>

AHMET ÜMİT

Kayıp Tanrılar Ülkesi

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

Tanrılar kurban istediğinde, seçilecek birileri hep vardır...

Berlin Emniyet Müdürlüğü'nün ceval başkomiseri Yıldız Karasu ve yardımcısı Tobias Becker, göçmenlerin, işgal evlerinin ve sokak sanatçılarının renklendirdiği Berlin sokaklarından Bergama'ya uzanan bir macerada, hayatı ve insanları yok etmeye muktedir sırların peşinde bir dizi cinayeti çözmeye çalışıyor. Soruşturmanın Türkiye ayağında sürpriz bir ismin olaya dahil olmasıyla heyecanın dozu gitgide artıyor.

Ahmet Ümit'ten polisiyeyi arkeoloji ve mitolojiyle harmanlayan usta işi bir roman.

Kayıp Tanrılar Ülkesi, Zeus Altarı ve Pergamon Tapınağı'nın gölgesinde mitlere yeniden hayat verirken, suçun çağlar ve kültürler boyu değişmeyen doğasını bir tokat gibi yüzümüze çarpıyor.

O yüzden unuttuk dediğiniz yerden başlayacağım. Unutmanın bedelini ödeyecek unutanlar. Cezaların en şiddetlisiyle ödüllendirilecek saygısızlık yapanlar, kalbi yerinden çıkarılacak beni kalbinden çıkaranların, yüzlerinin derisi yüzülecek benden yüz çevirenlerin...

KAYIP TANRILAR ÜLKESİ

Ahmet Ümit 1960'ta Gaziantep'te doğdu. Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. 1985-1986 yıllarında, Moskova'da Sosyal Bilimler Akademisi'nde siyaset eğitimi gördü. İlk kitabı 1989'da yayımlanan *Sokağın Zulası* adlı şiir kitabıdır. 1992'de ilk öykü kitabı *Çıplak Ayaklıydı Gece* yayımlandı. Bunu 1994'te *Bir Ses Böler Geceyi*, 1999'da *Agatha'nın Anahtarını*, 2002'de *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* adlı polisiye öykü kitapları izledi. 1995'te hem çocuklara hem de büyüklere yönelik *Masal Masal İçinde* ve 2008'de yayımlanan *Olmayan Ülke* ile farklı bir tarz denedi. 1996'da yazdığı ilk roman *Sis ve Gece*, polisiye edebiyatta bir başyapıt olarak değerlendirildi. Bu romanın ardından 1998'de *Kar Kokusu*, 2000'de *Patasana*, 2002'de *Kukla* yayımlandı. Bu kitapları, *Ninatta'nın Bileziği*, *İnsan Rubunun Haritası*, *Aşk Köpekliktir*, *Beyoğlu Rapsodisi*, *Kavim*, *Bab-ı Estrar*, *İstanbul Hatırası*, *Sultanı Öldürmek*, *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi*, *Elveda Güzel Vatanım*, *Kırlangıç Çığlığı* ve *Aşkımız Eski Bir Roman* adlı kitapları izledi. Ahmet Ümit'in İsmail Gülgeç'le *Başkomser Nevzat - Çiçekçinin Ölümü* ve *Başkomser Nevzat - Tapınak Fabrikeleri*, Aptülka (Abdülkadir Elçioğlu) ile *Başkomser Nevzat - Davulcu Davut'u Kim Öldürdü?* ve Bartu Bölükbaşı'yla hazırladıkları *Elveda Güzel Vatanım* adlı çizgi romanları yayımlanmıştır. Eserleri 32 farklı dilde yayımlanan yazar uluslararası bir okur kitlesine ulaşmıştır.

Sis ve Gece adlı romanı Turgut Yasalar tarafından, *Bir Ses Böler Geceyi* adlı romanı ise Ersan Arsever tarafından uzun metrajlı filme uyarlanmıştır. Senaryosunu kendisinin yazdığı *Merhaba Güzel Vatanım* adlı dökü-drama Cengiz Özkarabekir tarafından filme çekilmiştir. Öykülerinden Uğur Yücel tarafından, *Karanlıkta Koşanlar*, Cevdet Mercan tarafından *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir* adlı iki ayrı dizi film yapılmıştır. *Aşk Köpekliktir* adlı hikâyesi oyunlaştırılarak Akla Kara Tiyatrosu tarafından sahneye konulmuştur. *Ninatta'nın Bileziği* İstanbul Devlet Opera ve Balesi tarafından *Ninatta* adıyla opera olarak sahnelenmiştir. *Masal Masal İçinde*, İstanbul Devlet Tiyatroları tarafından sahneye koyulmuştur.

Ahmet Ümit şehirlilik bilincini uyandırmak, tarihi kentlere duyarlılığı artırmak ve çokkültürlülüğü geliştirmek için "Yaşadığın Şehir" adlı bir TV programı yapmıştır.

Ahmet Ümit sosyal medya hesapları:

www.twitter.com/baskomsernevzat

www.instagram.com/baskomsernevzat

www.facebook.com/yazarahmetumit

www.youtube.com/ahmetumityazar

**Ahmet Ümit'in
YKY'deki kitapları:**

Aşkımız Eski Bir Roman (2019)
Kırlangıç Çılgılığı (2019)
Sokağın Zulası (2019)
Masal Masal İçinde (2019)
Kavim (2019)
İstanbul Hatırası (2019)
Sis ve Gece (2019)
Patasana (2019)
Bab-ı Esrar (2019)
Olmayan Ülke (2019)
Sultanı Öldürmek (2019)
Beyoğlu Rapsodisi (2019)
Agatha'nın Anahtarı (2019)
Beyoğlu'nun En Güzel Abisi (2019)
Şeytan Ayrıntıda Gizlidir (2019)
Ninatta'nın Bileziği (2019)
Kar Kokusu (2019)
Çıplak Ayaklıydı Gece (2019)
Kukla (2019)
Bir Ses Böler Geceyi (2019)
İnsan Ruhunun Haritası (2020)
Elveda Güzel Vatanım (2020)
Aşk Köpekliktir (2020)
Kayıp Tanrılar Ülkesi (2021)

Çizgi romanları:

Başkomser Nevzat 1 - Çiçekçinin Ölümü
Başkomser Nevzat 2 - Tapınak Fahişeleri
Başkomser Nevzat 3 - Davulcu Davut'u Kim Öldürdü?

AHMET ÜMİT

Kayıp Tanrılar Ülkesi

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5812
Edebiyat - 1664

Kayıp Tanrılar Ülkesi / Ahmet Ümit

Kitap editörü: **Korkut Erdur**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Davut Yücel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 44452

1. baskı: İstanbul, Haziran 2021 (300.000)
ISBN 978-975-08-5041-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*Babasız çocuklar tanrıya sığınırdı ama
o tanrı olmayı seçti.*

Gördüğü ağır işkencelere rağmen,
Palmira antik kentinin en önemli eserlerinin
yerini söylemediği için kafası kesilerek öldürülen
arkeolog Halid Esad'ın anısına...

Kayıp Tanrılar Ülkesi'nin yazım ve okura ulaşma sürecinde benden desteklerini esirgemeyen İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'e, Bergama Eski Belediye Başkanı Mehmet Gönenç'e, Bergama Belediyesi UNESCO Dünya Mirası ve Alan Yönetimi Birimi eski sorumlusu arkeolog Bülent Türkmen'e, Prof. Dr. Semih Baskan'a, Diş Hekimi Celal Yıldırım'a, Pergamon Kazı Başkan Yardımcısı Doç. Dr. Güler Ateş'e, Berlin'deki Pergamon Müzesi Müdür Yardımcısı Dr. Martin Maischberger'e, Almanya eski federal milletvekili Özcan Mutlu'ya, Yüksek Mutlu'ya, Bahattin Topraklı'ya, Berlin *Merhaba* Dergisi Yayın Yönetmeni Murat Tosun'a, Berlinli heykeltıraş Zeki Turan'a, Alman yasalarını bana anlatan avukat Cüneyt Bülent Bilaloğlu'na, Almanya'daki Türkiye Büyükelçiliği'nden Yaşar Özbek'e, avukatım Aydın Kurban'a, romanlarının ilk okurları, ilk eleştirmenleri olan Almanca çevirmenim Sabine Adatepe'ye, kitap ajanım Nermin Mollaoğlu'na, Figen Bitirim'e, Kemal Koçak'a, Ayhan Bozkurt'a, Mert Orçun Özyurt'a, Erdinç Çekiç'e, Oral Esen'e ve kızım Gül Ümit Gürak'a, Gürkan Gürak'a, eşim Vildan Ümit'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu değerli insanların katkısı olmasaydı bu roman da olmazdı.

Alacakaranlığın içinde yürüyorlardı. Gecenin sessizliğini bozan müzik kulaklarını tırmalıyordu, açık kapıdan yansıyan kırmızı ışık ardı ardına yanıp sönüyordu. Kesif bir kan kokusu çarptı burnuna. Yüzünü buruşturdu, neyle karşılaşacağını tahmin edebiliyordu. Ama hiç duraksamadı, olay yerine girmeden önce giydikleri kapüşonlu beyaz tulumun içerisinde güçlükle yürüyen yardımcısı Tobias'ın peşi sıra ilerlemeyi sürdürdü. Yaklaştıkça daireden gelen ses dayanılmaz bir hal aldı, sanki deprem oluyormuş gibi tüm bina sarsılıyordu, koku da iyice yoğunlaşmıştı. Tobias'ın aniden durduğunu fark etti. Yüzünü göremese de dehşete kapıldığını hissedebiliyordu. Hayır, ürkmemişti Başkomiser Yıldız, yardımcısını durduran görüntüyü merak ediyordu sadece. Aceleyle kapıya yaklaştı, omzuna dokundu. Tobias irkildi, sanki Yıldız'ı ilk kez görüyormuş gibi şaşkınlıkla baktı.

“Hıı... Burası... Burası mezbahaya dönmüş Şef. Her yer kan...”

Tobias'ın sözlerini duymadı bile, gözleri karşı duvara çizilmiş devasa resme takılmıştı. Yanıp sönen kırmızı ışığın altında, başında tacıyla, uzun saçlı, uzun sakallı bir kral, büyük bir vakarla tahtında oturuyordu. Altın rengi saçları, sakalları onu yaşlı bir adam gibi gösterse de değme sporcuları kışkandıracak muhteşem bir vücuda sahipti. Sağ eline kanatlı bir peri konmuştu, sol elinde bir asa tutuyordu. Asanın tepesindeki öfkeli kartal tehditkâr gözlerle onları süzüyordu. Sarı, turuncu ve kahverengi tonların hâkim olduğu resmin alt kısmında, tahtın ayaklarının bulunduğu yerde kırmızı lekeler vardı. O anda gördü yerdeki kurbanı. Çırılçıplaktı, sırtüstü yatıyordu, bileklerinden bağlanan elleri

yukarı doğru açılmıştı. Nefesini tutarak birkaç adım attı, işte o zaman adamın avuçlarındaki kanlı et parçasını fark etti. Birkaç adım daha... Evet yanılmamıştı, adam ellerinde hâlâ kanayan bir kalp tutuyordu. Göğsünün sol tarafında derin, kara bir oyuk vardı. Odanın ışıklarını yakan Tobias “Nasıl yani” diye mırıldandı. “Nasıl yani, adam kendi kalbini mi sunmuş krala?”

Meslektaşına yanıt vermedi Yıldız, ışıkların yanmasıyla etkisi azalan kızılığın kaynağına çevirdi gözlerini. Masanın üzerindeki bilgisayarın geniş ekranında, yeri göğü inleyen şarkının klipi dönmeyi sürdürüyordu. Klibin altındaki bantta, şarkının ismi yazıyordu:

“Altar of Zeus.”

“Krala değil Toby, baştanrıya. Kurban kalbini Baştanrı Zeus’a sunmuş.”

1

“Unutmanın bedelini ödeyecek unutanlar!”

Unuttuğunuz yerden başlayacağım. Adımın silindiği son şehirden, son heykelimin parçalandığı son tapınaktan, son kâhinimin son kehanetinin son sözünden, sunaktaki son kurbanın tüten son etinden, sevgiyle, saygıyla, korkuyla yalvaran son kulunun son duasından.

Ne zamanın acımasızlığı, ne insanın vefasızlığı, ne ufalan taş, ne eriyen mermer, ne çürüyen ahşap, ne sözün çaresizliği, ne duanın kifayetsizliği; hiçbiri ama hiçbiri önleyemeyecek gelmekte olan hükümranlığımı. Yine şimşeklerle parçalayacağım gökyüzünü, yine yıldırımlar yağdıracağım ışıklı şehirlerinizin üzerine, seller içinde bırakacağım lanetli ülkelerinizi, hastalıklar tebelleşedeceğim başınıza, aptal kralarınızı kandırıp savaşlar çıkartacağım, yine besili balıklarla dolduracağım denizlerinizi, yine ballı yemişler bahşedeceğim bahçelerinize, altın rengi tahıllarla bereketlendireceğim tarlalarınızı, doğurgan hayvanlar bağışlayacağım ağıllarınıza. Eskisi gibi yeniden yakaracaksınız bana, yine korkuyla diz çökeceksiniz önümde, saygıyla sıraya gireceksiniz tapınaklarım da, adını anarken titreyeceksiniz tepeden tırnağa.

Yeniden hatırlayacaksınız sizden ne kadar nefret ettiğimi, sizi ne kadar sevdiğimi, sizden ne kadar kuşku duyduğumu, size ne kadar güvendiğimi. Atalarınızın, dedelerinizin, babalarınızın unuttuklarını da hatırlayacaksınız birer birer. Ne kadar acımasız olduğumu da hatırlayacaksınız, ne kadar

merhametli olduğumu da. Dizginsiz öfkemi de hatırlayacaksınız, sonsuz şefkatimi de. Sizi belalardan nasıl koruduğumu, dertlerden nasıl uzak tuttuğumu da hatırlayacaksınız, başınıza getirdiğim felaketleri de.

Ey belleği zayıf, ey akli kıt, ey ahlakı düşük insanlar, beni unuttuğunuz günden başlayacağım. Olympos'taki altın tahıtma yeniden oturacağım ki, işlediğiniz bütün günahları görebileyim. Krallığımı yeniden kuracağım ki, gökyüzünde ve yeryüzünde yaptığınız yağma sona ersin. Toprağa yeniden bereket getireceğim, denizi kutsayacak, havayı temizleyeceğim. Eskisinden daha kudretli olacağım, daha zalim, daha acımasız. Ve tek tek yazacağım unuttuğunuz ne varsa bana dair, hepsini satır satır, kelime kelime... Sizin kanınızla...

Sonsuz karanlığı, kaosu, Toprak Anamız Gaia'yı, dedemiz Uranos'u, babamız Kronos'u ve ben Zeus'u anlatacağım yeniden. Titanları ve devleri nasıl yendiğimi, o kanlı muharebeleri, şanlı savaşları anlatacağım. Okumanız, yeniden hatırlamanız, hiç unutmamanız için. Eğer okumazsanız yazdıklarımı, o sözcükleri çelimsiz bedenlerinize ateşle kazıyacağım.

Zulüm en bilge öğretmeniniz olacak; eziyet erdemin kapılarını açacak size; gazabım hizaya sokacak aklınızı. Bağışlanmak isteyeceksiniz. Sizi bağışlamam için öncekilerden daha görkemli tapınaklar kuracaksınız, daha ihtişamlı heykeller yapacaksınız, devasa sunaklarda kendi etinizi sunacaksınız bana. Fakat asla kolay bağışlanmayacaksınız. Çünkü siz hainsiniz, riyakârsınız, yalancısınız. Kolay olana anında uyar, zor olandan kaçarsınız. Oysa tanrıya zor yollardan ulaşılır. Çünkü tanrı, hakikattir; asla değişmez, asla inkâr edilmez, asla unutulmaz.

Ama siz unuttunuz. Sanki Zeus hiç var olmamış gibi, sanki ona hiç tapmamış gibi, sanki ona hiç yalvarmamış gibi, sanki onun için hiç ölmemiş, öldürmemiş gibi. Sandınız ki, zaman Zeus'un hükmünü yere düşürür. Sandınız ki, dedem Uranos, babam Kronos gibi benim de kudretim sona erer. Sandınız ki, yeni tanrılarınız benim yerimi alır. Sandınız ki, yeni tanrılarınız benden daha kudretlidir, daha bilgedir, daha acımasız ve daha merhametlidir. Sandınız ki, tapınakların yıkılırsa ben toprak olurum, heykellerim parçalanırsa ölümsüz bedenim

dağılır. Sandınız ki, dualarımı okumazsanız soluğum kesilir. Bana kurbanlar getirmezsensiz ruhum beslenemez, sönen bir yıldız gibi karanlığın derinliklerinde kaybolur.

Hiç inkâr etmeyin, böyle olacak sandınız. O yüzden, beni kolayca unutmaya kalktınız. Krallarınız, kahramanlarınız, soy-lularınız, köleleriniz, kadınlarınız, yaşlılarınız, çocuklarınız. Evet, bunu hepiniz yaptınız. Eğlenerek, keyiflenerek, mutlulukla kahkahalar atarak, şaraplar içerek, dans ederek, arsızca çiftleşerek yaptınız. Binlerce yıllık tanrınızı sefil hayatlarınızdan çıkartmak istediniz. Bir zamanlar uğruna canınızı vermekten çekinmediğiniz Zeus'u, hatırlanmak istenmeyen lanetli biri gibi kapıları mühürlenmiş yeraltı depolarına, mermer lahitlere kilitlediniz. Aşkларımla dalga geçtiniz, zaferlerimle eğlendiniz, mucizelerimi hor gördünüz, adımları ucuz şakalarınıza katık ettiniz. İsmimi, suretimi, sözümü o zayıf hafızanızdan silmek, o korkak kalbinizden sökmek, o günahkâr ruhunuzdan atmak istediniz. Ve o kadar aptalsınız ki bensiz geçirdiğiniz zamana bakıp bunu başardığınızı sandınız. Oysa tanrıların zamanıyla insanınki aynı değildir. Sizin için yıllar süren bir ömür, biz tanrılar için bir nefes alıp vermek kadar kısadır. Ve işte o kısa an bitti. Şimdi yazgınızın en korkunç dönemi başlıyor.

O yüzden unuttuk dediğiniz yerden başlayacağım. Unutmanın bedelini ödeyecek unutanlar. Cezaların en şiddetlisiyle ödüllendirilecek saygısızlık yapanlar, kalbi yerinden çıkarılacak beni kalbinden çıkaranların, yüzlerinin derisi yüzülecek benden yüz çevirenlerin, inkârcıların ağızlarının içi toprakla dolacak, tapınaklarıma girmeyenlerin ayakları kesilecek, sunaklarıma armağan getirmeyenlerin kolları koparılacak. Kimse ama hiç kimse kurtulamayacak gazabımdan.

Ben, yeryüzünün ve gökyüzünün hâkimi, ben titanların, devlerin, insanların ve tüm mahlukatın Baştanrısı Zeus işte söylüyorum; toprak anamız Gaia'ya, dedem Uranos'a, annem Rheia'ya, babam Kronos'a, titanlara, tanrılara ve cümle mahlukata ant olsun ki: Bana ihanet edenler intikamın en korkuncuyla tanışacak, sözümün dışına çıkanlar lanetler içinde kalacak, ateşler içinde yanacak, acılar içinde kıvranacak.

Birinci Bölüm

“Bana ihanet edenler intikamın en korkuncuyla tanışacak, sözümün dışına çıkanlar, lanetler içinde kalacak, ateşler içinde yanacak, acılar içinde kıvranacak.”

Zeus’un resminin sağ alt köşesine, adeta imza atılır gibi yazılmış bu satırları sesli olarak okumuştı Tobias.

“Yanılmışız Şef. Bu adam kurban edilmemiş, Zeus’un sözlerini dinlemediği için cezalandırılmış. Hem de bizzat baştanrı tarafından.”

Gardıroptaki açık yeşil, yazlık ceketin ceplerine bakarken yanıtladı Yıldız.

“Saçma, bu devirde Zeus’a inanan mı var?”

Tobias yeniden satırları incelemeye başlamıştı.

“Onu bilmem ama yazıdan çıkan anlam bu.”

Yanıt vermedi Yıldız, çünkü ceketin cebinde bir kimlik bulmuştu. Cemal Ölmez yazıyordu, Berlin doğumluydu.

“Maktul Türk asıllıymış, tuhaf...”

Pek umursamamıştı yardımcısı kurbanın kimliğini ama Yıldız bu önemli ayrıntıya takılmıştı. Türklerin karıştığı cinayetlerde böyle düzenlemeler olmazdı. Katil ve kurbanın açıkça belli olduğu, alacak verecek davaları, kıskançlık olayları, miras meseleleri yüzünden öldürülürdü bu insanlar. Gerçekten tuhaftı. Bilgisayarın bulunduğu masaya yöneldi. Müzik olanca gürültüsüyle sürüyordu; kan kokusu gibi ona da alışmışlardı. Masanın üzerinde, klavyenin hemen yanında karakalemle çizilmiş insan yüzlerinin bulunduğu kâğıtlar vardı. Eskizler maktule ait olmalıydılar ama çizilen yüzler sanki bu çağa ait değillerdi.

“Bana ihanet edenler intikamın en korkuncuyla tanışacak” diye yeniden okudu lakayt bir tavırla Tobias. “Baştanrının el yazısı da oldukça iyiymiş, baksana şu harflerin güzelliğine.”

Kâğıtları bırakmadan yardımcısına döndü Yıldız.

“El yazısıyla mı yazılmış?”

Nerdeyse burnu duvara değecek kadar sokulmuştu harflere Tobias.

“Öyle galiba...” Karar veremedi. “Yoksa değil mi?”

Böyle olmayacaktı, Yıldız elindekileri masanın üzerine bırakarak resme yaklaştı. Beyaz tulumunun içinde güçlkle eğilerek Zeus’un tahtının ön ayaklarının arasına sıkıştırılmış harfleri incelemeye başladı.

“Hayır Toby. Üzgünüm, bunu Zeus yazmamış. Bilgisayar çıktısı. Katil kesip özenle yapıştırmış resmin altına.”

Doğrulurken bakışları yeniden kurbanı takıldı. Otuzlarında olmalıydı, hoş bir yüzü vardı, ölüm henüz yakışıklılığını bozamamıştı. Donuklaşan iri siyah gözleri öylece tavana bakmayı sürdürüyordu. “Fazla sakın” diye geçirdi içinden Yıldız. “Yüzünde ne bir korku ne de dehşet ifadesi var. Sanırım kalbi çıkartılırken uyuşturmuşlar. Hiçbir şeyin farkına varmamış.” Maktul için sevindi. Yine de ona bakarken içinde büyüyen ürküntüyü engelleyemiyordu. Gerçekten korkunçtu. Genç adamın iri ellerinin arasındaki kalp, tazeliğini yitirmekte olan kızıl bir çiçek gibi anbean kararıyor, parmaklarından süzülerek göğsüne düşen kan damlaları gitgide seyrekleşiyordu. Ceset hızla soğuyordu.

Yıldız eğildi, cansız bedenle duvar arasındaki boşluğu inceledi, ayakucunu ve başucunu kontrol etti, aradığını bulamayınca yardımcısına sordu:

“Cinayet aletini gördün mü? Ciddi bir cerrahi operasyon yapılmış burada.”

Tobias’ın aklı hâlâ duvardaki yazıdaydı.

“Hı, ne dedin Şef? Yok, yok, hiçbir şey görmedim...” Şimdi o da maktulün parçalanmış göğsüne bakıyordu. “Bıçak değil mi?”

Odanın içini araştıran Yıldız “Bıçak ya da bisturi, daha fazlası da olmalı” diye tahminde bulundu. “Öyle herhangi keskin bir aletle birinin kalbini çıkartamazsın. Kaburgaların açılması gerek... Muhtemelen narkoz vermişler. Ya da çok güçlü bir uyuşturucu. Var mı öyle bir şeyler etrafta?”

Tobias’ın bakışları da odayı tarıyordu ama ne insanın göğsünü boydan boya açacak bir bıçak, ne ilaç şişeleri ne de serum torbaları görebildi. Bakınırken, masanın karşısındaki küçük kitaplık gözüne çarptı. Yaklaştı, kitapları incelemeye başladı. Hepsi sanatla ilgiliydi. Picasso, Dalí, Van Gogh isimlerini okudu.

“Merhum ressammış galiba Şef. Zeus’u da o çizmiş anlaşılan.”

“Sanırım öyle Toby.” Yıldız da baştanrıya çevirmişti gözlerini. “Resimden hiç anlamam ama fena da çizmemiş.”

Abartıyla gözlerini iri iri açtı yardımcısı.

“Fena çizmemiş mi? Ne diyorsun Şef, çok güzel yapmış. Ben çöp adam bile çizemem.”

Dalgınca gülümsedi Yıldız, sonra o da raftaki kitaplara yöneldi.

“Otto Dix, Rivera, Chagall, Monet, Gauguin, Cézanne” diye okudu hayranlıkla. “Bütün önemli ressamlar burada. Evet, Toby, maktul kesinlikle ressammış.” Alt raftaki kitaplardan birinin sırtındaki bilgisayar sözcüğü gözüne çarptı. “Burada da bilgisayarlarla ilgili kitaplar var. Sanatla alakası olmayan teknik kitaplar hepsi. İlgi alanı epeyce genişmiş kurbanın.”

Aynı anda duyular zil sesini. Sanki biri kapıyı çalıyordu. Dikkat kesildiler. Hayır, telefon ziliydi bu. Ama Yıldız’ınki de yardımcısınınki de böyle çalmıyordu. Göz göze geldiler, sonra masaya yöneldiler. Masanın üzerinde telefon yoktu. Tobias üstteki çekmeceyi açtı, evet, işte oradaydı. Bir cep telefonu usulca kıpırdıyordu ıvır zıvırın arasında. Daha fazla beklemedi Tobias, çekmecedeki telefonu aldı. Rafael yazıyordu ekranda.

“Alo? Buyurun.”

“Alo Cemo!” diye karşılık verdi bir erkek sesi, sonra karsısız kaldı. “Cemo? Cemo sen misin?”

Otoriter bir tonda cevapladı Tobias.

“Hayır, ben Cemal değilim, siz kimsiniz?”

“Cemal nerede?”

Adamın sesi değişmişti.

“Ben Komiser Tobias Becker, lütfen kim olduğunuzu söyler misiniz?”

Kısa bir sessizlik oldu telefonun öteki ucunda.

“Komiser mi? Kötü bir şey mi oldu yoksa?”

Sesini iyice yükseltti Tobias.

“Lütfen kim olduğunuzu söyler misiniz? Cemal’le ilişkiniz nedir?”

“Adım Rafael Moreno” dedi endişeyle. “Cemal’in arkadaşayım.”

“Niçin aramıştınız Cemal’i?”

“Birlikte resim yapıyorduk, duvar resimleri. Köpenicker Caddesi’ndeki şu işgal evlerinin duvarlarına. Bu akşam da çalışacaktık ama gelmedi. Kötü bir şey yok, değil mi?”

Soruya soruyla karşılık verdi Tobias.

“Niye öyle söylediniz? Kötü bir şey olması mı gerekiyor Cemal’e?”

“Yok, hayır, öyle demek istemedim. Cemal çok dakiktir. Gelmeyecekse de haber verir. Haber vermeyince merak ettim. O yüzden öyle söyledim. Gerçekten bir şey yok, Cemal iyi değil mi?”

Adamın endişesini hiç umursamadı Tobias.

“En son ne zaman görmüştünüz Cemal’i?”

Biraz düşündü telefonun öteki ucundaki adam.

“İki gece önceydi. Bize gelmişti, yemek yemiştik birlikte.” Yine sessizlik oldu. “Ne oldu Cemal’e? Niye söylemiyorsunuz?”

İsyan eder gibiydi.

“Çok üzgünüm Bay Moreno” dedi Tobias nihayet. “Cemal öldü. Bu gece henüz kimliğini saptayamadığımız biri ya da birileri tarafından öldürüldü.”

“Ne! Ne diyorsunuz?” Artık ağlamaklı geliyordu kendini Rafael diye tanıtan adamın sesi. “Nasıl yani?” dedi acıyla. “Nasıl yani, Cemo öldü mü şimdi?”

Daha fazla konuşmadı, ağlamaya başlamıştı. Telefon elinde öylece kaldı Tobias. Adamın hızla nefes alış verişini, burnunu çekişini duyuyordu. Biraz bekledi ama adam bir türlü toparlanamıyordu, olacak gibi değildi.

“Bakın Bay Moreno, telefonu kapatınak zorundayım. Ama sizinle yeniden konuşmamız lazım, yüz yüze. Yardımınıza ihtiyacımız olacak. En kısa zamanda arayacağız sizi. Başınız sağ olsun, gerçekten üzgünüm.”

Telefonu kapattı.

“Adam dağıldı ya... Sanırım yakın arkadaşındı. Yabancı biri. Yeni gelenlerden. Burada doğmamış, çok kötü konuşuyordu Almancayı.”

Yıldız’ın bakışları telefondaydı.

“Şifresi var mı onun?”

Eldivenli parmaklarıyla akıllı telefonun ekranına dokundu Tobias.

“Hayır, yok.”

“Bakar mısın, en son kimi aramış ya da onu kim aramış?”

Yeniden telefona dokundu yardımcısı.

“Evet, işte burada... Alex diye birini aramış.” Ekranı şefine gösterdi. “Soyadı yok, bak sadece Alex yazıyor. 21:47’de aramış. Ondan beş saat kadar önce Peter diye biri de maktulü aramış. Epeyce konuşmuşlar. Başka da arayan yok...”

Usluca başını salladı Yıldız.

“İkisini de araştırırız” diyerek yeniden kitaplığa yöneldi, bu defa kitaplara değil, duvardaki çerçeveye takıldı bakışları. Siyah beyaz bir fotoğraftı. Kazı alanında çekilmişti, ellerinde kazma kürek olan on dört işçi, yanlarında kolonyal şapkali bir adamla poz veriyorlardı. Arkalarında mermer heykeller, kırık sütunlar, devasa taşlar görünüyordu. Neresi olduğunu çıkaramadı Yıldız. Belki Troya’ydı ya da başka bir antik şehir.

“Maktul arkeolojiye de meraklıymış.”

Yadırgamıştı yardımcısı.

“Adam Zeus’un resmini yapmış Şef, tabii arkeolojiye meraklı olacak.”

Küçümseyen bir bakış fırlattı Yıldız.

“Onu söylemiyorum Toby, adamın sadece Zeus’la değil, kazılarla da ilgisi var. Bak bu fotoğraf bir kazı alanından. Gördüğün gibi ortalıkta ne Zeus var ne de başka bir tanrı ama odasına asmış. Fotoğraftakilerden biri ya da birileri onun yakını olmalı.”

Tobias kolonyal şapkalı adama bakıyordu.

“Bu adam mı? Dedesi filan mıydı acaba?”

Hüzünlü bir ifadeyle başını salladı şef.

“Hiç zannetmiyorum Toby. Kurban Türk’tü.” İşaret parmağıyla ellerinde kazma kürek tutan sarıklı, şalvarlı adamları gösterdi. “Eğer Cemal’in bir yakını varsa, şu işçilerden biridir.”

“Kimmiş o işçiler?” diyen bir sesle ikisi de kapıya çevirdiler başlarını. Ve Olay Yeri İnceleme’nin komiseri Kurt’un, tıpkı duvardaki baştanrı gibi ateşler saçan gözleriyle karşılaştılar. Ama üzerinde beyaz tulum, ayaklarında galoşlar ve ellerinde eldivenleriyle hiç de korkutucu bir etki yaratmadı meslektaşları üzerinde. Kurt da bunu bildiğinden olsa gerek yüksek sesle konuşuyordu.

“Olay yerimi mahvetmişsiniz. Markus’a şikâyet edeceğim sizi.”

Muzipçe gülümsedi Yıldız.

“Abartma Kurti, görmüyor musun biz de senin gibi izole ettik kendimizi. Bak ellerimizde eldivenler, ayaklarımızda galoşlar. Ne parmak izi, ne ayak izi ne de tek bir saç teli bıraktık odada. Hiçbir ipucunu saklamadık, hiçbir delili karartmadık.”

Elindeki çantayla iyice yaklaştı Kurt.

“Yok bir de karartsaydınız! Ya Yıldız yaklaşıyor mu sana?” Yerde yatan kurbanı gördü, başını geri attı. “Ha siktir, bu ne be!”

Kapıya yürürken söylendi Yıldız:

“Baştanrının huzuruna hoş geldin Kurti. Seni yüce Zeus’la baş başa bırakıyoruz. Hadi kolay gelsin.”

Birkaç adım atmıştı ki, müziğin sesinin azaldığını fark etti Yıldız. Sinirleri pek de sağlam olmayan Kurt daha fazla katlanamamıştı o canhıraş gürültüye. Loş koridorda ilerlerken duvar boyunca uzanan bir resim dikkatini çekti. Hayır, bu bir resim değil, onlarca siyah beyaz karenin yan yana yapıştırılmasıyla oluşturulmuş bir kolajdı. Karelerde kabartma heykeller vardı, ama kolları, başları, ayakları, gövdeleri eksikti. Heykeller kıran kırana bir savaşı anlatıyordu. Dalgınlasmıştı Yıldız, bu kabartmaları daha önce görmüş müydü?

“Yine Zeus’la ilgili heykeller mi?” Tobias’ın sesi dağıttı düşüncelerini. “Cinayet mahalline değil arkeoloji müzesine geldik sanki.”

Yardımcısına cevap vermek yerine yeniden yürümeye başladı Yıldız. Berlin’in göbeğinde antik dönemin baştan-rısına gönderme yapan bir cinayet ve öldürülen bir adam. Resim, arkeoloji ve bilgisayar programlarına meraklı genç bir adam. Üstelik Türk. Gerçekten de tuhaftı. Aklında ne-reye oturtacağını bilemediği düşüncelerle ulaştı koridorun sonuna. Önündeki ahşap kapı itince kolayca açıldı. Büyük bir oda belirdi gözlerinin önünde. Sol taraftaki iki geniş pencereden sızan ışık belli belirsiz aydınlatıyordu içerisini. Tam karşısında devasa bir kütüphane gördü, hemen yanında başka bir kapı göze çarpıyordu. Sağ taraftaki duvar ise boydan boya bir resimle kaplıydı ama alacakaranlıkta seçilemiyordu. Yanından süzülen Tobias, elektrik düğmesine bastı.

Tanıdık bir mekân belirdi gözlerinin önünde. Müzede orijinalini ilk gördüğünde de çok etkilenmişti Yıldız. Evet, antik dünyanın muhteşem yapılarından biri olan Pergamon Altarı’ydı bu. Hatırlamıştı; koridorda gördüğü fotoğraflardaki heykeller bu altarın duvarlarını süslüyordu. Türk maktul,

arkeoloji, Pergamon Altarı ve bir sürü başka düşünce üşüştü aklına ama yine düzene sokamadı. Birkaç adım attı, durdu; biraz daha yaklaşırsa resmin tümünü görememekten korkuyordu. Mermerden kocaman bir tahtı andırıyordu anıt. Tam ortasında merdivenler yükseliyordu. İnsanlar bu basamaklardan çıkarak ateş yakılan mekâna ulaşıyorlardı. Duvarlarında enfes kabartmalar vardı. Ve kabartmaların yer aldığı duvarların üzerinde sütunlar sıralanıyordu. Sütunların desteklediği sundurmanın tepesinde ise heykelcikler yer alıyordu. Eşi benzeri olmayan sunak bütün ihtişamıyla karşısındaydı.

“Bu resim de mi Zeus’la alakalı?” diye sordu yardımcısı. “Tapınak mı bu?”

Gözlerini altardan ayırmadan yanıtladı.

“Öyle sayılır. Sunak ya da altar. Tanrılara armağanlar verilen yer. İnsanlar, en besili hayvanlarının en iyi parçalarını tanrılara sunmak için buraya gelirlermiş. Altarın ikinci katında o parçaları yakarlarmış. Evet Tobias, burası da Zeus’la ilgili. Hatta sadece baştanrı için yapılmış bir sunak. Bir adı da Zeus Altarı zaten.”

Yardımcısı ilgiyle duvardaki resme baksa da onun kadar etkilenmemişti. Anlatmayı sürdürdü.

“Anadolu’dan getirildi, Bergama’dan. Yüz yıla yakın bir süredir burada, Berlin’de sergileniyor.”

Durduğu yerde heyecanla kıpırdandı Tobias.

“Pergamon Müzesi’nde mi?”

“Evet, müze adını bu altardan alıyor. Çok kıymetli bir eser. Gerçeği çok daha görkemli. Aynı anda onlarca insan gezebiliyor. Defalarca ziyaret ettim... Her gördüğümde etkilemiştir beni. Bergama’ya da gittim. Asıl yerini de gördüm. Kaidesi kalmış sadece. Hazin bir görüntüsü vardı. Ama müzede güzel sergileniyor. En son on beş yıl önce filan gitmiştim.” Eliyle resimdeki on ikinci basamağı gösterdi. “Şu merdivenlere oturmuştum.”

Tobias’ın koyu gri gözlerinde hayranlık dolu bir ifade belirdi.

“Oturduğun basamağı nasıl hatırlıyorsun Şef?”

Muzipçe sağ gözünü kırptı Yıldız.

“Çünkü on ikinci basamak, bana Olympos Dağı’nda yaşayan on iki tanrıyı hatırlatıyordu. O yüzden unuttum. Galiba bu altara da Zeus’un yeryüzündeki ikametgâhı deniyordu. Yani Olympos’taki tanrılar sarayının yeryüzündeki versiyonu. Sen gezmedin mi bu müzeyi? Berlin birleşmeden önce Doğu tarafındaydı. Okulda gezi düzenlemediler mi?”

Mahcup olmuştu iri polis, samimiyetle itiraf etti.

“Düzenlediler. Ben de çok istedim fakat olmadı. Leipzig’den geldi sınıf arkadaşlarım. Okul müdürü bayılırdı mitolojiye ama ben ağır bir grip geçiriyordum, gelememiştim. Günlere anlatmışlardı müzeyi. Sonra da gidemedim bir türlü.”

Yıldız’ın aklı hâlâ resimdeydi.

“Öyle, gerçekten muhteşem bir mekân. Pergamonlular, baştanrıya çok saygı duyuyorlarmış. Altarı böyle görkemli yaptılarsa, kim bilir tanrıya ne hediyeler sunmuşlardır?”

Şef bunu söylerken, içerideki göğsü parçalanmış ceset canlandı Tobias’ın zihninde.

“O zaman gerçekten de Zeus’a kurban ettiler maktulü” diye söylendi telaşla. “Talihsiz adamın kalbini çıkarıp baştanrıya sundular.”

Soğukkanlılığını korudu Yıldız.

“Bilemiyorum Toby, baştanrıya adak sunulacaksa, kurbanın bu odada parçalanması gerekmez miydi? Zeus Altarı burada.”

“Aslında her ikisi de saçma” diye homurdandı yardımcısı. “Sonuçta burası tapınak değil bir ev, duvardakiler de sadece birer resim. Tanrının resmini duvara çiz, önünde adam kes. Böyle kurban töreni mi olur? İşi hakkıyla yapacaksan, kurbanı altarda kesmen gerekir. Anlattığına göre bu da yeterli olmayacaktır, onu ateşte yakmak zorundasın.” Kendi düşüncesinden rahatsız oldu, yüzünü buruşturdu ancak söylemeden de edemedi. “Öyle değil mi Şef, o zaman içerdeki kurbanın kalbinin ateşe atılması gerekirdi.”

Göz ucuyla yardımcısına baktı Yıldız.

“Kesinlikle öyle. Ama bu vahşeti müzede yapabilmesi

mümkün değildi, o zaman kendi kafasında bir tapınak yarattı. Anlaşılan, kurbanın çizimleri de onun hayal dünyasını bir hayli kışkırtmış. Öyle ya da böyle. Karşımızda fantezi sahibi bir manyak var. Bizim resim diye gördüğümüzü sunak zanneden bir psikopat. Daha beteri, insan kesmekten çekinmeyen bir cani. Hem de son derece becerikli, bu kadar korkunç bir suç işleyip etrafı dağıtmayacak kadar da titiz. Bu defa zorlu bir katille karşı karşıyayız Toby.”

Yok, ikna olmamıştı yardımcısı.

“Ortalığın temiz olması benim de kafamı karıştırdı. Maktulün, katiline hiç direnmemiş olması da manidar. Belki de gönüllü olarak kurban oldu Cemal. İkisi de antik Yunan dinine bağlıydılar. Belki de maktul hayatın anlamını baştanrıya kurban edilmekte bulmuştu. Kendisi gibi düşünen biriyle karşılaştı. Hatta katili kendisi ikna etti. Öyle değil mi Şef? Kurbanın yüzünde en küçük bir korku işareti bile yoktu. Ne kavgaya olmuş, ne karşı koyma... Bilgisayar masasının önündeki sandalye bile devrilmemişti. Bütün o düzenekler filan aklını karıştırmıyor mu? Neden bu cinayeti, katil ile kurban birlikte organize etmiş olmasınlar? İnsanlık çığırından çıkmış durumda, sıradan bir şekilde yaşayıp sıradan bir şekilde ölmek yerine böyle korkunç bir fanteziyi denemek istemiş olabilirler.”

Mümkündü elbette, yıllar önce Rotenburg civarında, sapığın biri “Yemek için insan arıyorum” diye ilan vererek gönüllü bir kurban bulmamış mıydı? Ve kurban bile bile katiliyle buluşmuş, ona büyük bir istekle, hatta belki zevkle kendi etini sunmamış mıydı? Kurbanını parça parça yiyen katil, sonunda onu tümüyle öldürerek bir kancanın ucunda sallandırınmış mıydı? İnsan denen mahlukun kötülük yapma konusunda sonsuz bir yaratıcılığa sahip olduğunu deneyimleriyle öğrenmişti Yıldız.

“Söylediklerin olmayacak işler değil. Elbette bu da bir varsayım. Ancak sadece bir varsayım. Otopsi sonuçlarını bekleyelim, telefonundaki kişileri kontrol edelim. Şu Alex’le Peter kim, onları öğrenelim. Belki dediğin gibi bir olayla karşılaşırız. Ama şimdilik kurbanın kendi rızası dışında öldü-

rüldüğünü kabul etmeliyiz. Hunharca öldürülmüş bir adamı ortalıkta kanıt, ipucu yokken lekelemeyelim. Bu büyük bir haksızlık olur.” Tobias’tan itiraz gelmeyince bakışları kütüphanenin yanındaki kapıya kaydı. “Ben şu odaya bakayım. Sen de kitapları karıştır, belki dişe dokunur bir şeyler bulabiliriz.” Birkaç adım attı. “Belki arkeoloji, resim ve bilgisayar dışında başka ilgi alanlarını da keşfederiz maktulün.”

Yorgun yorgun güldü Tobias.

“Hiç şaşırmam, içerdeki bahtsız çok yönlü biriymiş.”

Yıldız kapıyı açınca, sert bir boya ve tiner kokusu çarptı burnuna. Yine de az önceki cinayet mahalliyle kıyaslandığında daha katlanılabilir bir kokuydu bu. Hatta yoğunluğu daha az olsa severdi bu kokuyu. El yordamıyla duvardaki elektrik düğmesini bulup bastı. Ve bir resim atölyesi çıktı karşısına. Demek Cemal burada çalışıyordu. Az önceki büyük odanın ikizi gibiydi atölye. Bahçeye bakan pencereler kalın siyah perdelerle örtülmüştü. Ortalıkta kocaman bir masa vardı, duvarın dibinde ahşap bir şövale, yerde ise karton desteleri, boya kutuları, tiner şişeleri, fırçalar. Karşı duvarda yan yana yapıştırılmış üç büst eskizi çarptı gözüne. Üç sakallı adam... Tanıyamadı, yaklaştı, gözlerini kıstı. Sadece en sağdakini çıkarabildi, bu Zeus’tu. Tahtta oturan baştanrının yüzünün aynısını yapmıştı Cemal. Öteki ikisinin de saçları, sakalları uzun, çeneleri güçlü, alınları açık, bakışları mağrurdu. Muhtemelen Zeus gibi onlar da tanrıydılar, galiba Poseidon ile Hades’ti bunlar. Zeus’un kudretli iki ağabeyi, yine de emin olmak zordu. Yandaki duvara geçti. Burası olduğu gibi eskizlerle kaplıydı. Yaklaştı, dikkatle incelemeye başladı. Koridordaki fotoğraflar model alınarak yapılmış çizimlerdi. Evet, bire bir Zeus Altarı’nın duvarlarını süsleyen kabartmaların eskizleriydi bunlar. Henüz boyanmamışlardı fakat çok güzel çizilmişlerdi. Bir hikâyesi de vardı eskizleri yapılan bu heykellerin. Hatırlamaya çalıştı Yıldız. Bir savaşı anlatıyorlardı ama neydi o? Tanrılar başka tanrılarla savaşıyorlardı galiba. Yoksa tanrılarla titanlar mıydı? Emin olamıyordu, böylece bakınırken gördü masanın üzerindeki fotoğrafları.

Az önce koridorda karşılaştıkları fotoğrafların daha büyük kareleriydi. Altarın orijinalinde olduğu gibi heykellerin başları, kolları, ayakları eksikti. Yeniden duvardaki çizimlere çevirdi bakışlarını. Evet, ressam duvardaki resimleri çizerken tamamlamıştı eksik parçaları. Tuhaf bir memnuniyet duydu Yıldız. Heykel de olsa eksik bedenler rahatsız etmişti onu. Müzeleri gezerken de öyleydi, eksiklerle dolu orijinal heykeller, mozaikler, freskler yerine eserlerin noksansız halini görmeyi tercih ederdi. O yüzden kabartmaların olduğu gibi sergilendiği eskizleri, resimli bir roman okuyormuş gibi merakla izlemeye koyuldu.

Tanrılar ve tanrıçalar, insan görünümlü tuhaf yaratıklar bir bütün olarak yer alıyordu çizimlerde. Müthiş bir kavga vardı. Mızraklar, kılıçlar, sopalar, oklar, silah olarak aklınıza ne gelirse kullanılan bir savaş. Gövdelerinin üzeri insan, altları sürüngeçen olan mahluklar, kanatlı tanrıçalar, kudretli tanrılar kıran kırana girmişlerdi birbirlerine. Kartallar, yılanlar, köpekler, atlar, aslanlar da yer alıyordu bu kanlı çatışmanın içinde. Bir cinayet soruşturmasında olduğunu unuttu Yıldız, bu çatışmayı merak etmeye başladı. Az önce eskiz olarak gördüğü Zeus'un bedenleşmiş halini buldu. Acımasızca dövüşüyordu birileriyle. Ancak hepsi buydu. Niye çıkmıştı bu savaş? Kimdi bu dövüşenler? Neyi anlatmak istemişti iki bin küsur yıl önce bu muhteşem altarı yapan Pergamonlular? Duymuş olmalıydı, bir yerlerde okumuş olmalıydı ama hatırlayamıyordu işte.

“Şef, bir dakika bakar mısın?”

Öteki odadan sesleniyordu Tobias. Önemli bir kanıt mı ulaşmıştı yoksa? Aklından çıkardı Zeus Altarı'nın kabartmalarında anlatılan savaşı ve aceleyle öteki odaya yöneldi.

“Evet Tobias, ne buldun?”

Yardımcısı kanıt filan bulmamıştı, yanında beti benzi atmış, sıksa bedeni korkuyla titreyen hamile bir kadınla onu bekliyordu.

“Hanımefendi, maktulün arkadaşı. Üst katta oturuyormuş. Söyleyecekleri var.”

El yapımı ahşap bir avizeden yayılan bal rengi ışıkla aydınlanıyordu ikinci kattaki evin küçük salonu. Hamile kadın, Başkomiser Yıldız'ın oturttuğu ucuz koltuğa öylece yığılıp kalmıştı. İnce bedeni hâlâ belli belirsiz titriyordu. Sessizce akan gözyaşlarını artık silmekten vazgeçmişti, kızarmış yanaklarını geçerek çenesinden boynuna akan damlalara aldırıyordu.

“Parti yapıyor zannettim” diye söze başlayabildi. “Eğlenceli bir insandı Cemo... Apartmandaki herkesi çağırırdı... Dost canlısıydı. Müziği duyunca yine parti var zannettim. Ama hep aynı şarkı çalıyordu... Hem de çok yüksek sesle... Cemo asla böyle saygısızlıklar yapmazdı.”

Kadın berbat bir aksanla konuşuyordu Almancayı. “Adım Pilar” demişti, gençti, çok gençti. Rengârenk kır çiçekleriyle süslü bir hamile elbisesi vardı üzerinde, kıvrıcık saçlarını atkuyruğu yapıp başının arkasında toplamıştı. İncecik bedeniyle karnundaki o bebeği nasıl taşıyor diye düşünmüştü onu gördüğünde Yıldız. Evet, polisi arayan komşuydu Pilar...

“Bir terslik vardı” diye yeniden konuşmaya başladı. “Kapısına gittim... Sadece müzik sesi geliyordu içeriden. Ne konuşma, ne bağırma, ne şarkıya eşlik eden biri. Kapıyı çaldım, açılmadı... Meğerse açılmış, itince...” Daha fazla sürdüremedi. Elleriyile yüzünü kapattı, hıçkırarak ağlamaya başladı.

Kadını kendi haline bıraktı Yıldız. Oturduğu koltuktan kalktı. Balkon penceresini açtı, içeri mis gibi ıhlamur kokusu doldu. Derin derin içine çekti temiz havayı. O anda duydu kanat sesini. Hayır, yarasa ya da baykuş değil, güçlü kanatları olan bir kuştı bu. Ardından bir çılgılık yükseldi gökyüzünde.

Vahşi bir hayvan çılgılığı. Bahçedeki ağaçlara baktı, karanlıkta hiçbir şey görülmüyordu. Ormandan şehre gelmiş bir şahin olmalıydı ya da öyle bir yırtıcı. Döndü, izin filan istemeden kadının mutfağına geçti, üzerinde Pinokyo'nun gülümsediği bir şişeden kendine bir bardak su doldurdu, içti. Başka bir bardağa uzandı, onu da doldurup içeri getirdi. Temiz hava, hamile kadının toparlanmasına yardım etmiş gibiydi. Bardağı uzattı Yıldız.

“İçin, iyi gelir.”

Bir yudum içti ev sahibesi.

“Teşekkür ederim” diye fısıldadı bardağı sehpanın üzerine bırakırken. “Kusura bakınayın, kötü oldum böyle birden.”

Sabırsızlıktan ölmek üzere olan Tobias yeniden başlattı soruşturmayı.

“Önemli değil. Cemo dediniz, maktulü böyle mi çağırıyordunuz?”

Uzun siyah kirpiklerini masumca kırptı Pilar.

“Yok, ismi Cemal'di. Cemal Ölmez... Cemo diyorduk, böyle daha kolay söyleniyor.”

Yıldız'ın ela gözleri hamile kadının üzerindeydi. Onun için üzülüyor muydu, yoksa anlamaya mı çalışıyordu, kestirmek zordu.

“Biraz daha içsenize Pilar” dedi sehpanın üzerinde duran bardağı göstererek. “Yoksa sıcak bir şey mi istersiniz?”

Utangaç bir ifadeyle pembeleşti kadının yüzü.

“Hayır, teşekkür ederim, aslında ben ikram etmeliydim size ama Cemo'nun ölümü altüst etti beni. İnsan inanamıyor. O kadar hayat doluydu ki... Kim yapabilir böyle bir vahşeti?”

Güven vermek istercesine baktı Yıldız.

“Bulacağız Pilar, inanın bana bulacağız. Siz sorularımızı yanıtlarsanız daha kolay buluruz.”

Genç kadın kendini zorlayarak bardaktan bir yudum su daha içti.

“Ressam mıydı Cemal?” Yeniden koltuğuna yerleşmişti Yıldız. “Odalarda resimler gördük, bir de atölye var...”

“Mitolojiyle ilgili resimler” diye onayladı Pilar. “Evet, onları Cemal çizdi.”

Ama devamını getirmedi; Şefin sorusunu Tobias yineledi.

“Yani maktul ressam mıydı?”

“Ha yok, yazılım mühendisiydi... Bir şirkette çalışıyordu. Enerji şirketinde.”

Seyrek kaşları çatıldı komiserin.

“O resimleri niye yapıyordu? Zeus, sunaktaki kabartmalar falan, mitolojiyle niye bu kadar ilgiliydi?”

İnce omuzlarını masumca geri attı Pilar.

“Ailecek merakları varmış. Türkiye’de öyle bir yerde yaşıyorlarmış. Pergamon’da...”

“Bergama olmalı” diye düzeltti yumuşak bir sesle Yıldız.

“Biliyorum, ama eski ismi Pergamon’muş... Müzeninki gibi... Dedeleri orada çalışmışlar. Çok eskiden... Pergamon’da diyorum... Aile geleneğiymiş. O kabartmaları da bulan onlarmış...”

“Nasıl yani, sunaktaki heykelleri mi?”

Alaycı bir tını belirtmişti Yıldız’ın sesinde.

Başkomiserin inanmadığını görünce teslim oldu Pilar.

“Yani Cemo öyle anlatmıştı.”

Konunun bir yere ulaşmayacağını anlayan Tobias soruşturmanın dümenini başka bir yöne kırdı.

“Siz nasıl tanıştınız Cemal’le? Anladığım kadarıyla epeyce samimiymişsiniz.”

Pilar’ın gözleri doldu.

“Samimiydik, o bizim dostumuzdu.” Nemli gözleri evin içinde dolaştı. “Burayı da bize o bulmuştu. Geçen yıl işgal evlerinden birinde kalıyorduk. Cemo ile Rafael işgalciler için duvar resimleri yapıyorlardı.”

Az önce telefonda konuştukları adamdan söz ediyordu. Yanlış anlaşılma olmasın diye sordu Yıldız:

“Rafael kim?”

Yüzüne tatlı bir ifade yayılır gibi oldu hamile kadının.

“Benim eşim. Cemal’le kardeş gibiydiler. Onu da aramadım. Nasıl söyleyeceğimi bilemedim. Çok yakındı.

Ben de öyle... İşgal evinde tanışmıştık Cemo'yla. Çok güzel günlerimiz geçti orada. Fakat altı ay önce Cemo 'Çocuğunu burada doğuramazsın, size daha uygun bir yer lazım' dedi. Bir hafta içinde de bu evi buldu. Çok iyi bir insandı, çok..."

Deminden beri sessiz kalan Yıldız, yeniden girdi lafa:

"İyi bir ressam mıydı Cemal?"

Küçük kitaplığın üzerindeki resmi gösterdi Pilar.

"Bakın şu resmi o yaptı." Resimde güzel yüzlü bir genç, altın bir sürahidin çiçekli bir kadehe içki dolduruyordu. "Bu yakışıklı delikanlı da Ganymedes'miş."

Merakla mırıldandı Tobias:

"Ganymedes kim?"

"Ganymedes, baştanrının sakisi ve sevgilisiymiş... Kartal kılığına giren Zeus onu Kaz Dağları'ndan kaçırmış. Sorunuza gelince, evet, iyi bir ressamdı Cemo. Amatörüm diyor-du ama bence çok yetenekliydi." Resmi gösterdi yeniden. "Bunu yıllar önce çizmiş. Bakın ne kadar güzel bir resim. Sanat söz konusu olunca, burnundan kıl aldırmayan bizim Rafael bile ortak sergi açalım diye tutturmuştu."

Ayrıntılar umurunda değildi Tobias'ın, sadece kadının ve kocasının doğru söylediğinden emin olmak istiyordu.

"Rafael nerede şimdi?"

Komiserin sesi gerektiğinden sert çıkınıştı. Ürktü Pilar.

"İşgal evinde... Ne oldu ki?"

Omuz silkti kalıplı polis.

"Bir şey olmadı, işgal evi nerede?"

Ardı ardına yutkundü genç kadın.

"İşgal evi, Köpeniker Caddesi'nde... Evet, Rafael oradaki duvarlara resim yapıyor..."

Tobias ikna olmadı,

"Gecenin bir yarısı mı? Neden gündüz çalışmıyor?"

Kendi evinde olmasına rağmen koltukta iyice küçüldü Pilar.

"Ne zaman fırsat bulursa o zaman çalışıyor. Duruma göre..."

Konu yörüngesinden çıkmak üzereydi.

“Peki, Cemal yalnız mı yaşıyordu?” diye toplamak istedi Yıldız. “Karısı ya da kız arkadaşı yok muydu?”

Bir an duraksadı genç kadın ancak çok bekletmedi.

“Sevgilisi var, Alex. Bir heavy metal grubunda baterist. Ticari açıdan çok başarılı değiller. Alex de ne yapsın, nerede iş bulursa orada çalışıyor. Sık sık turneye çıkıyor, karış karış ülkeyi dolaşıyor.”

Demek maktulün son aradığı kişi olan Alex sevgilisiydi. Telefondaki Alex yazılı numaranın doğru olup olmadığını anlamak istedi Yıldız.

“Adamın telefon numarasını biliyor musunuz?”

Pilar sehpanın alt katındaki fihriste uzandı.

“Ev telefonunun numarası işte burada ama cep telefonu kullanmaz, garip bir adamdır.” Defterin sayfalarını açtı. “Bakın numarası burada, gözlüksüz iyi seçemiyorum, siz yazabilir misiniz?” Tobias fihristteki numarayı cep telefonuna kaydederken, ev sahibesi sözlerini sürdürdü. “Bu gece Tartaros’ta çalışıyor. ‘Gorgolar’ın Gülümseyişi’ diye müzikli bir oyunda.”

Orayı biliyordu Yıldız, yine de emin olmak istedi.

“Oranien Caddesi’ndeki tiyatro mu? Konserler filan da düzenleniyor...”

“Evet, caddenin üzerinde... Aslında Alex çok yetenekli bir müzisyen, ama...”

Bunları söylerken yüzünü buruşturmuştu.

“Kötü biri mi?”

Son derece samimi çıkmıştı Yıldız’ın sesi.

“İyi biri değil... Cemo onu gerçekten de seviyordu, ancak Alex... Nasıl desem, bencil, nobran bir adam. Bazen acımasızca davranıyordu Cemo’ya...”

İki polis de dikkat kesilmişlerdi. Soru yine Yıldız’dan geldi:

“Acımasız derken neyi kastediyorsunuz? Dövüyor muydu onu?”

Altdudağını dişlerinin arasına almıştı Pilar, başını usulca iki yana salladı.

“Dövemez, çünkü Cemo daha gençti, atletikti, üstelik çok iyi kavga ederdi. Ama Alex, sürekli sorun çıkarırdı. İki gece önce yine kapıştılar. Yıkıldı ortalık. Sonra da kapıyı çarpıp gitti.”

Tobias’ın koyu gri gözlerinden bir ışıltı geçti.

“Niçin kavga ettiklerini biliyor musunuz?”

Kararsız kaldı Pilar.

“Anlatmazsanız arkadaşınızın katilini bulamayız” diye uyardı Yıldız. “Her şeyi bilmemiz gerekiyor.”

Derinden bir iç geçirdi genç kadın, önce Tobias’a sonra Yıldız’a bakarak anlatmaya başladı:

“Her zamanki mesele, Cemo’yu kıskanıyordu Alex. Şimdi ne haldedir bilmiyorum ama Cemo çok yakışıklı bir çocuktü. Alex hem çirkin hem de ondan yaşlıydı. Zindan ediyordu hayatı Cemo’ya...” Sustu, iri gözleri dehşet içinde büyümüştü. “Yoksa o mu? O alçak mı öldürdü Cemo’yu?”

“Bilmiyoruz” dedi Yıldız. “Siz ne diyorsunuz, Alex yapmış olabilir mi?”

Kara gözleri tedirginlikle kıpırdanmaya başladı.

“Yapmaz diyemem, ölümle tehdit etmişti Cemo’yu. Hem de gözümüzün önünde. İki gün önce burada, şu masada. Yemeğe çağırmıştık onları. İçince yine kavga çıkardı. İşte o zaman öfkeyle şöyle söyledi: ‘Eğer beni terk edersen, eğer bunu bana yaparsan, seni yaşatmam.’ Evet, aynen böyle söyledi.”

Bir yerlere varıyorlardı sonunda, Tobias hevesle öne doğru eğildi.

“Cemal neden katlanıyordu adamın kabalıklarına? Kabalık da değil, bu bildiğimiz şiddet. Neden ayrılmıyordu?”

Belli belirsiz bir gülümseme yayıldı kadının yüzüne.

“Dedim ya, seviyordu Alex’i... Gerçekten çok seviyordu...”

Az önce maktulün evinde Yıldız’a anlattığı ihtimali bir kez daha dile getirdi Tobias.

“Belki de Alex’in şiddet uygulaması hoşuna gidiyordu onun. Belki bilhassa bu yüzden seviyordu adamı. Belki sevdiği adam mutlu olsun diye canını bile verebilirdi.”

Yüzü çarpıldı hamile kadının.

“Hayır, Cemo öyle biri değildi. Onurlu bir insandı. Kim-
senin onu aşağılamasına izin vermezdi. Alex’le kavgalarında
da hiç altta kalmadı. Dedim ya, iyi, çok iyi dövüşürdü.”

Toparlamaya çalıştı Tobias.

“Bakın yanlış anladınız. Bunun onurla alakası yok. Aşkta
sınır tanımayan insanlar vardır. Ölümü bile yaşadıkları ilişki-
ye dahil edenler. Daha önce de tanık olduk böyle vakalara...”

Sinirlenmeye başlamıştı Pilar.

“Hayır, Cemal öyle biri değildi” dedi çatallaşmış bir ses-
le. “Evet, öteki insanlardan farklıydı ama hayata bağlıydı.
Ölümü değil yaşamayı severdi. Ne kimseyi öldürmek ister
ne de kendini öldürmelerine izin verirdi.”

Karanlıkta parıldayan çakmağın ateşi Tobias'ın dalgın yüzünü aydınlattı. Sanki bir daha hiç içemeyecekmiş gibi derin derin iki nefes çekti sigarasından. Acı tütün, geceye tatlı bir rehavet katan ıhlamur kokusunu bastırmıştı. Olay Yeri İnceleme minibüsünün yanında duruyordu gri Passat. Bagajın önünde cinayet mahalline girerken giydikleri beyaz tulumunu çıkarıyordu Yıldız.

“Sabredemedin değil mi?” diye iğneledi yardımcısını. “Üzerini bile değiştirmeden yaktın mereti. Bak söylemedi deme, bu işin sonu kötü. Ailende kanser var. Akıl kârı değil bu yaptığın.”

Pişkin pişkin sırttı Tobias.

“Sen ecelimizle öleceğimizi mi sanıyorsun Şef? Hiç merak etme, nasıl olsa psikopatın teki karanlık bir köşede saplayacak bıçağı sırtımıza. Ya da biri karambolde sıkacak kurşunu kafamıza. O güne kadar da kanser olmam nasıl olsa.”

Gülmemek için kendini güç tuttu Yıldız.

“Tamam, tamam, hadi bitir şunu, pis pis kokutacaksın arabanın içini.”

Hiç tınmadı öteki, inadına derin derin iki nefes daha çekti sigarasından.

“Sahi, sen ne zaman bıraktın Şef?” diye keyifle mırıldandı ağzından burnundan dumanlar savrulurken. “Beş yıl mı olmuştu?”

Üzerindeki beyaz tulumla, gecenin karanlığında Berlin'e inmiş bir kutup ayısını andırıyordu.

“Beş yıl, üç ay, on yedi gün” diye cevapladı, sonra kendi haline şaşırmış gibi başını salladı. “Sana söylüyorum ama bak ben bile gün sayıyorum hâlâ. İlk sevgilimi bile bu kadar

özlemiyorum.” Çıkardığı tulumunu bagaja attı. “Ama o iş bitti, kesinlikle geri dönüş yok.”

Deri ceketi ve uzun bacaklarını ortaya çıkaran siyah kot pantolonuyla, olduğundan daha genç gösteriyordu Yıldız. Kalkık ince kaşları, küçük burnu, kalın dudakları, güldüğünde yanağının sağ tarafında oluşan derin gamzesiyle oldukça alımlı bir kadındı. Alacakaranlıkta bile fark edebiliyordu bunu Tobias. Elbette bunu dile getirmedi.

“Sen istesen de Franz Abi başlar mı bilmem” diye muhabbette devam etti. “Abi” sözcüğünü Türkçe söylemişti. Yıldız’ın eski kocasına Franz Abi diyordu. “Adamı yaka paça atmışsın evden.”

Hiç tepki vermedi Yıldız.

“Abi’yi güzel telaffuz ettin. Türkçen ilerliyor” diyerek yardımcısına yaklaştı. “Ama Franz’dan değil, sigaradan bahsediyorum. İlk sevgilim derken de Volker’ı kastetmiştim. Aynı sınıftaydık *gymnasium*da. Çok tatlı çocuktu. Elbette kimse ilk aşkıyla evlenmez, ancak Franz gerçekten büyük hataydı. Gençlik hatası. Her kadının böyle bir aptallık dönemi vardır. İşte o zaman böyle insanları katarız hayatımıza. Franz da onlardan biriydi işte.”

Ayak parmaklarının ucunda yükseldi, kendisinden en az bir baş daha uzun olan Tobias’ın ağzındaki sigarayı aldı, yere atıp üstüne bastı.

Tombul komiserin şirin yüzünde acıklı bir ifade belirmişti.

“İyi de benim suçum ne? Niye atıyorsun sigaramı yere?”

Yıldız, sevimli meslektaşını paylamaya hazırlanıyordu ki, “Cinayet mi var?” diyen yaşlı bir adam engel oldu. Çelik mavisi gözlerindeki öfke alacakaranlıkta bile seçilebiliyordu. “Niye toplandı bu kadar polis buraya?”

Anında uyarısını yaptı Tobias.

“Güvenlik bandını görmüyor musunuz? Girmek yasak.”

Titreyen eliyle sağ yanda, bahçe içindeki tek katlı binayı gösterdi adam.

“Evime dönüyorum, gece yürüyüşü yapmak da mı yasak? Yolumu kapatmışsınız nasıl geçeceğim?”

İllerdeki üniformalı iki polis de duymuştu tartışmayı, gelecek oldular. Elini kaldırarak durdurdu Yıldız. Yaşlı komşuya anlayışla gülümsedi.

“Kusura bakmayın beyefendi, buyurun geçin o zaman.”

Ama yerinden kıpırdamadı bile meraklı komşu. Gözlerini cinayetin işlendiği binaya çevirdi.

“Yine birbirlerini mi öldürmüşler?”

Sinirlenmeye başlamıştı Tobias.

“Sizi ilgilendirmez, hadi evinize, bu saatte çoktan yatakta olmanız lazımdı.”

Adamın gözlerindeki nefret katmerlendi.

“Terbiyesizlik yapmayın, ne zaman evime gideceğime, ne zaman uyuyacağıma ben karar veririm.”

Çattık dercesine homurdandı iri polis. Bir kez daha araya girdi Yıldız.

“Hadi Tobias, sen git de şu tulumunu çıkart.” Adama döndü, yandaki bahçeli binayı gösterdi. “Buyurun beyefendi, siz de evinize gidin.”

Tobias, amirinin sözünü dinledi ama öfkeli komşu kırmuldamadı yerinden. Zayıf bedeni, kamburlaşmış sırtı ve nefretle bakan gözleriyle olduğu yerde durdu. Karşısındaki kadını küçümseyen gözlerle süzdü.

“Türkler mi, Araplar mı? Yoksa şu hippie kılıklı uyuşturucu müptelaları mı? Kim, kimi öldürmüş diyorum?”

Yıldız yine nezaketini bozmadı.

“Neden böyle nahoş olaylara kafa yoruyorsunuz ki? Lütfen evinize gidin, bu işleri de polise bırakın.”

Bunu söylerken usulca adama dokunmuştu. Gergin komşu sertçe çekti kolunu.

“Dokunma bana! Taciz ediyorsun.”

Geri çekildi Yıldız.

“Pardon, pardon özür dilerim, istemedim oldu. Ancak sizi ilgilendiren bir durum yok burada.”

Alev almış benzin gibi parladı adam.

“Nasıl yok! Hayatımızı mahvettiler. Siz burayı biliyor musunuz? Neukölln burası! Yabancılar gelmeden önce hu-

zurlu bir yerdi. Ölmeden rahat birkaç yıl geçirelim dedik. Varımız yoğunumuzla bir ev aldık. Peki, ne oldu? Türkü, Arabı, İranlısı, onlar da yetmezmiş gibi kendini sanatçı zanneden serseriler işgal etti. Her gün olay, her gün kavga. Beni ilgilendiren bir durum yokmuş.”

Deminden beri bagajın önünde konuşulanları dinleyen Tobias sonunda dayanamadı, tulumunu sıyırıp atarak hızla yanlarına geldi. Bereket önce Yıldız gördü onu, yine elini kaldırarak durdurdu.

“Haklı olabilirsiniz ama anlattığınız konu bizim çözebileceğimiz bir mesele değil. Lütfen, artık evinize gider misiniz?”

Yaşlı adam, üzerine gelen Tobias’ı görmüştü.

“Bir de bana mı saldırıyorsunuz? Öyle mi? Beni savunacağınıza, şu yabancıyı koruyorsunuz ha! Utanın, utanın, kendinizden utanın! Sizin gibi hainlerin yüzünden kaybediyoruz zaten.”

“Siz utanın!” diye patladı Tobias. “Yabancıymış! Haka-ret ettiğiniz insan, bir Alman polisi. Huzurunuz kaçmasın diye dişini tırnağına takmış, gecenin bu saatinde sizin için çalışıyor. Siz de onun görevine engel oluyorsunuz. Hem nereden biliyorsunuz cinayet işlendiğini? Yoksa siz de mi işin içindesiniz?”

Endişelendi adam.

“Ne, ne diyorsunuz siz be! Ben bu halimle nasıl cinayet işleyeceğim, köşedeki büfenin önünde konuşuyorlardı, onlardan duydum.”

Tobias inanmamış gibi tepeden tırnağa süzdü adamı.

“Yani sizin bir alakanız yok mu?”

İlk kez mavi gözlerinde korkuya benzer bir ifade belirdi.

“Yok, söyledim ya, evime dönüyordum sadece...”

Sert bir tavırla adamın evini gösterdi Tobias.

“Hadi o zaman, doğru evinize... İşimiz gücümüz var. Bize zaman kaybettirmeyin burada. Bakın, yoksa polise karşı koymaktan işlem yapacağım hakkınızda...”

Yaşlı adam ne diyeceğini bilemedi, sonunda başını gururla geri attı.

“Peki, peki, gidiyorum lakin hepinizi şikâyet edeceğim. Evimin önünü işgal ediyorsunuz...”

Sonra ayaklarını sürükleyerek ilerlemeye başladı, fakat hâlâ söylenmeyi sürdürüyordu:

“Şikâyet etsem ne olacak? Polisin içine kadar sızmış bunlar. Devlet olmuşlar, devlet... Hem kendileri öldürüyor hem de kendileri soruşturuyor. Katil kim, polis kim hepsi birbirine karışmış. Şikâyet etsem beni de atarlar içeriye...”

Adamın arkasından hiddetle bakıyordu Tobias.

“Bunak herif, sanki ben ev al dedim Neukölln'den.”

Dostça vurdu omzuna Yıldız.

“Tamam Toby, tamam, abartma, adam çok yaşlı. Hem kendince haklı nedenleri de var. Son dönemlerde tadı biraz kaçtı buraların.”

Böyle söylemesine karşın Yıldız da gerilmişti. Ancak Tobias'tan daha deneyimliydi bu konuda. Mahallede çocuklarla oynamaya başladığından beri karşılaşılıyordu yabancı düşmanlığıyla. Başlarda çok üzölmüştü, sınıf arkadaşları dışlamışlardı onu, en sevdiği öğretmeninin gizli aşağılamasına maruz kalmıştı. Anlamamıştı önce, bunu ona niye yapıyorlardı ki? Üzölmüştü, çok üzölmüştü, saatlerce ağlamış, okula gitmek istememiş, sonra konuşmayı seçmiş, tartışmış, şikâyet etmiş, sonunda kendini kaybederek sıra arkadaşının suratının ortasına yumruğu yerleştirmişti. Elbette ceza almıştı, elbette babasından sağlam bir azar işitmişti ve elbette ne sokakta, ne okulda bir şey değişmişti. Böylece, ırkçılığın çaresinin olmadığını öğrenmişti. Yabancı düşmanlığı asla yok olmayan bir virüs gibiydi. Fırsatını bulur bulmaz insanların ruhunu ele geçiriyordu. O yüzden oğlu Deniz doğduğunda, sarı saçlarını, koyu mavi gözlerini görünce, babasına çekmiş diye çok sevinmişti. Sarışın bir oğlan olacaktı, kimse onu göçmen diye dışlamayacaktı. İsmi de o yüzden Deniz koymuşlardı zaten, Almanlar da kolayca Dennis diyebilirdi diye. İsim tutmuştu, fakat daha üç ay geçmeden gözleri üzüm karası bir renk almış, bir yıl sonra da saçları koyu kumral olmuştu. Anneannesini gibi

siyah gözlü, beyaz tenli, koyu kumral saçlı güzel bir çocuğa dönüşmüştü. Aslında içten içe sevinmişti oğlunun annesine benzediğine. Ne yapalım, demek ki Deniz de ömrü boyunca boğuşacaktı yabancı düşmanlığıyla. Belki o büyüyünceye kadar bu toplumsal kanser de sona erer diye umut etmek isterdi, ancak gerçek hiç de öyle değildi. Aksine faşistler günbegün güçleniyorlardı. Hayret edilecek bir durumdu. Önemli felsefeciler, sanatçılar, bilim insanları yetiştirmiş, üstelik ırkçılıktan çok çekmiş bu ülke bile kendini koruyamıyordu. Faşizm önlenemez bir virüs gibi toplumu tehdit etmeyi sürdürüyordu. Canı acayip sigara çekti. Az önce Toby'nin yaptığı gibi bir sigara yakmak, derin derin içine çekmek. Elbette yapmayacaktı... Bakışlarını Cemal Ölmez'in dairesine çevirdi. Maktulü buldukları odanın penceresinde gölgeler geziniyordu.

“Olay Yeri İnceleme'nin işi zor” diye mırıldandı. “Katil sağlam düzenek kurmuş. Belli ki titiz biri. Muhtemelen hiçbir iz bırakmamıştır arkasında.”

Keyifle güldü Tobias.

“Kurt da öyle diyordu, bu gece uyku yokmuş onlara, güneşin doğuşunu maktulün odasından izleyeceklermiş...”

Takdir eden bir ifade belirdi Yıldız'ın esmer yüzünde.

“Kurt'a güvenirim, elinden gelenin en iyisini yapacaktır. Hadi, biz de gidip elimizden gelenin en iyisini yapalım.”

Yıldız sürücü koltuğunun kapısına yönelirken, yardımcısı anlamamış gibi bakıyordu ardından. Fakat emre uyararak bindi arabaya. Şefi yerine geçerken, Tobias iri bedeninden beklenmeyen bir çeviklikle koltuğuna oturmuştu bile.

“Nereye gidiyoruz?” diye gülümsedi amirine. “Rafael'emi?”

Soruyu duymamış gibi yüzünü buruşturdu Yıldız.

“Hâlâ leş gibi sigara kokuyorsun. Bu işin şakası yok Toby, bak kesin olarak söylüyorum, ya sigarayı bırakacaksın ya da benim yanımda içmeyeceksin...” dedi. Sonra sertçe başını çevirip arabayı çalıştırdı. Genç azmanı polisten çıt çıkmıyordu. “Hayır, Rafael'le yarın konuşuruz” dedi Yıldız

vites koluna uzanırken. “Şimdi şu tiyatroya uğrayalım diyorum, Tartaros’a. Maktulün sevgilisi, Alex adındaki bateristle konuşalım. Bakalım ne anlatacak bize?”

Az önce yediği azardan hiç etkilenmemiş gibiydi Toby, adeta neşeyle söylendi:

“İyi, hadi bakalım, ne zamandır da tiyatroya gitmemiştim zaten.”

*“Bana yaptıkların
senin başına gelsin”*

Unuttuğunuz yerden başlayacağım. Bir daha unutmamanız için, hiç aklınızdan çıkmaması için, varlığımı bedeninizde ikinci bir yürek gibi hissetmeniz için yazmaya en baştan başlayacağım. Henüz titanlar, devler, tanrılar, siz insanlar ve cümle mahlukat yokken, henüz yeryüzü hayata hazır değilken, henüz ışık üzerimize düşmemişken... İşte o muhteşem karanlığı anlatacağım size, o görkemli sonsuzluğu, o haşmetli boşluğu.

Evet, önce karanlık vardı; ucu bucağı olmayan, başı sonu belirlenemeyen, hiçbir kıyıya ulaşmayan, herkesi, her şeyi, hepimizi sarıp sarmalayan sonsuz bir karanlık. Hayat, işte bu sonsuzlukta çalkalanırdı. Demek ki kadim ve kaim olan bu sonsuz karanlıktı. Güneş büyüklüğünde bulutlar gezinirdi ki, onlar sarı, mavi, kırmızı ve yeşildiler; dünyalar birbirine girerdi ki, güzel yüzlü tanrılar doğardı bu çarpışmalardan; yıldız büyüklüğünde patlamalar olurdu ki, öfke dolu bir haykırış asılı kalırdı karanlığın kalbinde. Karanlık dediğime bakmayın, aslında canlı bir mahluktan söz ediyorum, yeraltı ülkesinin ulaşılmamış derinliklerinde yaşayan, kıpırdadıkça sırtındaki pulları ışıldayan, derin derin iç geçiren devasa bir yaratıktan.

Gaia işte bu sonsuzluktan doğdu. Annemin annesiydi. Hepimizi dünyaya getiren oydu, sonsuzlukta çalkalanan ha-

yatı o yaratmıştı. Ateşin soğuyarak kayaya, kayanın parçalanıp taşa, taşın ufalanıp bereketli toprağa dönüşmüş haliydi. Sıcaktı Gaia, ıslaktı, doğurgandı. Üremek onun kaderiydi. Bundan kaçamazdı, kendisini dölleyecek olanı, kudretli Uranos'u yarattı. Işıltılı göklerin sahibini, tohumların tohumunu, babamın şefkatten yoksun babasını. Sonra bütün yeryüzünü kocaman bir zifaf odasına çevirdi Gaia. Çünkü bir dişi için sevişmek sadece sevişmek değildi. Aşkın güzellikle, zarafetle, şefkatle bir ilgisi vardı. O yüzden başları karlı, etekleri mor dağları var etti, başaklarla renklenen verimli ovaları, ulu çam ağaçlarının süslediği derin vadileri, kıyıları çiçeklerle kaplı uzun nehirleri ve tatlı tatlı menevişlenen denizleri... Ve sonsuzluğun ortasındaki en büyük, en güzel, en renkli, en hoş kokulu ve en temiz yatak hazır olunca, çağırdı Uranos'u. Ve bu aşk çağrısını bekleyen koca gökyüzü usulca sokuldu Gaia'nın koynuna, tutkuyla geçirdi dişlerini gelmiş geçmiş en bereketli dişinin gerdanına. Birden aydınlanıverdi karanlık, tatlı bir fısıltıya dönüştü rüzgâr, önce yumuşacık sonra sertleşen dokunuşlarla sarmalandı dağlar, ovalar, vadiler, hiç görülmemiş güzellikte bir dans başladı, hiç duyulmamış vahşi bir koku yayıldı her yana. Ve dedem Uranos bütün gücünü toparlayıp yağdı Gaia'nın üzerine. Ve işte böyle dünyaya geldi aralarında babamın da olduğu on iki titan, işte böyle doğdu dağları yerinden oynatan tek gözlü yaratıklar, yüz kollu, elli başlı devler.

Ve onlardan üreyen mahlukat bu cennette mutluluk içinde yaşayacakken Uranos kendi dölünden toprağa düşenleri beğenmedi. Çocuklarını, güçlü ellerinin üzerinde güneşe kaldıracakken, onları toprağın derinliklerine gömdü. En çok annemizin annesi Gaia üzüldü buna. En çok o hayal kırıklığına uğradı. Görkemli evlatlarından nasıl utanç duyardı kocası? Bir dişi için sevgiliden daha önemli bir varlık varsa o da çocuklarıydı. Çirkinmiş, sevimsizmiş, ucubeymiş aldırmazdı. Ve bir seçim yapmak gerekirse kocasıyla evlatları arasında, üstelik haksızsa çocuklarının babası, hiç tereddüt etmeden bedeninden doğanları seçerdi. Gaia da öyle yap-

tı. Kendi yarattığı kocasını kendi elleriyle lanetledi. Ancak onun kanlı lanetini yerine getirecek kimse olmadığından bu işi de kendisi yapacaktı. Elbette çocuklarının yardımıyla.

Gaia kararını vermişti, ancak evlatlarından hiçbiri katılmak istemiyordu bu kanlı entrikaya. Korkutucu görüntülerine, o muazzam güçlerine karşın, çocukları çekiniyorlardı babalarından. Ödleri koparak izliyorlardı olacakları, gömüldükleri çukurlardan. Talih cesurları sever. Ve babasını tahttan indirecek, onun haksızlıklarına son verecek kahraman da on iki titandan en cesuru olacaktı. Annesini en çok seven, annesinin en çok sevdiği ve tıpkı kanlı bir pusuyla tahttan indireceği babası Uranos gibi çocuklarına hiç acımayacak olan, yani Kronos, yani benim sevgili babam.

Toprak Ana çelikten bir tırpan yaptı Kronos'a. Güneşte ateş gibi yanan, dokunduğu her nesneyi ortadan ikiye ayıran. Uzattı oğluna, "Al bunu" diye emretti. "Al bunu ve yen onu. Babasının gölgesinde yaşayan çocuklar asla büyüyemezler. Babasına muhtaç olanlar hiçbir zaman özgür olamazlar. Babalarının merhametine sığınan oğulların yaşamaya hakları yoktur." Tutuşturdu kutsal tırpanı Kronos'un eline. "Sakla bunu" dedi kararlılıkla. "Ve her sabah, her akşam nefretle, inatla, kızgınlıkla bileyerek keskinleştir. Öyle ki daha sen dokundurmadan yaralasin o Uranos olacak merhametsizi, aman vermesin vicdansıza, daha sen dokundurmadan iktidarsız bıraksın bizi mutsuz kılan zalimi."

Babam Kronos sımsıkı tuttu sapından tırpanın.

"Tasalanma anacığım" dedi titanlara yakışır bir ağırbaşlılıkla. "Tasalanma, hakkından geleceğim zorbanın. Son vereceğim baba olmayı beceremeyen babamın hükümlanlığına. Daha fazla oturamayacak hak etmediği tahtında, senin de iznin ve desteğinle ben geçeceğim yaşayan ne kadar mahlukat varsa hepsinin başına. Sevgiyle yöneteceğim dünyayı, eşitlik ve adaletle. Mutsuz olmayacak hiç kimse benim düzenimde."

Ve sabırla beklemeye başladı en uygun zamanı. En uygun zaman Uranos'un şehvetten aklını yitirdiği andı. Zevk ır-

mağında boğulduğu, Gaia'yı kollarına aldığı an. Elbette çok gecikmeyecekti o beklenen an. Güneş ısıtınca mavi küreyi, kan yürüyünce iştahlı gökyüzünün damarlarına, yine sarmak istedi Gaia'yı. Gök gürültüleri, ısıltılı şimşekler, dağları parçalayan yıldırımlarla aşk çağrısında bulundu. Her zaman yaptığı gibi istekle, arzuyla açtı kollarını Gaia. Hiçbir kuşku duymayan gökyüzü sabırsızca indi aşağıya. Çiftleşmek için hazır ve nazır, sarılacakken karısına, işte o anda devasa bir kayanın arkasından fırladı Kronos. Göz açıp kapayınca kadar, elindeki tırpanla kesti attı bir zamanlar kendisini var eden tohumların kaynağını, kesti attı babasının görkemli hayalarını. Korkunç bir çığlık yankılandı sonsuzlukta, o kadar güçlüydü ki bu acı dolu haykırış, en ücra yıldızlardan bile duyuldu. Fakat olan olmuş, Uranos erkini kaybetmişti ve kesilen uzvundan akan kanlar düşünce toprağa, akla hayale gelmeyecek görünümde ucubeler, hilkat garibeleri, ayakları yılan, gövdeleri tuhaf devler türedi Toprak Ana'nın bağrında. Ve intikam bir söylenceye dönüştü dudaktan dudağa, kulaktan kulağa. Ve acıyla lanetledi oğlunu Uranos.

“Bana yaptıkların senin başına gelsin. Senin de hükümlerinin çocuklarının elleriyle sona ersin. Ve dilerim bu lanet tez vakitte gerçekleşsin.”

Another random document with
no related content on Scribd:

Ode on Indolence, and *vice versa*. Keats was a score of Keatses. He was luxurious and ascetic, heroic and self-indulgent, ambitious and diffident, an artist and a thinker, vulgar and an æsthete, perfect in phrase and gauche in phrase, melancholy and merry, sensual and spiritual, a cynic about women and one of the great lovers, a teller of heart-easing tales and a would-be redeemer. The perfect portrait of Keats will reveal him in all these contradictory lights, and we shall never understand Keats if we merely isolate one group of facts, such as the thrashing of the butcher, or another group, such as that he thought for a moment of abandoning *Hyperion* as a result of the hostile reviews of *Endymion*. Keats's life was not that of a planet beautifully poised as it wheels on its lonely errand. He was a man torn by conflicting demons—a martyr to poetry and love and, ultimately, to ideals of truth and goodness.

He bowed before altars that, even when he bowed, he seems to have known were altars of the lesser gods. Not that he blasphemed the greater gods in doing so. He believed that the altar at the foot of the hill was a stage in the poet's progress to the altar at the summit. As he grew older, however, his vision of the summit became more intense, and a greater Muse announced to him:

None can usurp this height
But those to whom the miseries of the world
Are miseries and will not let them rest.

He was exchanging the worship of Apollo for the worship of Zeus and, like Tolstoy, he seemed to condemn his own past work as a denial of the genius of true art. Even here, however, Keats was still tortured by conflicting allegiances, and it is on Apollo, not on Zeus, he calls in his condemnation of Byron in *The Fall of Hyperion*:

Apollo! faded! O far-flown Apollo!
Where is thy misty pestilence to creep
Into the dwellings, through the door crannies

Of all mock lyrists, large self-worshippers
And careless Hectorers in proud bad verse?
Though I breathe death with them it will be life
To see them sprawl before me into graves.

But he was Zeus's child, as he lay dying, and the very epitaph he left for himself, remembering a phrase in *The Maid's Tragedy* of Beaumont and Fletcher, "Here lies one whose name is writ in water," was a last farewell to an Apollo who seemed to have failed him.

The Keats who achieved perfection in literature, however, was Apollo's Keats—Apollo's and Aphrodite's. His odes, written out of a genius stirred to its depths for the first time by his passion for Fanny Brawne—he does not seem to have been subject to love, as most poets are, in his boyhood—were but the perfect expression of that idolatry that had stammered in *Endymion*. Keats in his masterpieces is still the Prince breaking through the wood to the vision of the Sleeping Beauty. He has not yet touched her into life. He almost prefers to remain a spectator, not an awakener. He loves the picture itself more than the reality, though he guesses all the while at the reality behind. That, perhaps, is why men do not go to Keats for healing, as they go to Wordsworth, or for hope, as they go to Shelley. Keats enriches life rather with a sense of a loveliness for ever vanishing, and with a dream of what life might be if the loveliness remained. Regret means more to him than hope:

Who are these coming to the sacrifice?
To what green altar, O mysterious priest,
Lead'st thou that heifer lowing at the skies,
And all her silken flanks with garlands drest?
What little town by river or sea-shore,
Or mountain-built with peaceful citadel,
Is emptied of its folk, this pious morn?
And, little town, thy streets for evermore
Will silent be; and not a soul to tell
Why thou art desolate, can e'er return.

The world at its most beautiful is for Keats a series of dissolving pictures—of “fair attitudes” that only the artist can make immortal. His indolence is the indolence of a man under the spell of beautiful shapes. His energy is the energy of a man who would drain the whole cup of worship in a beautiful phrase. His æsthetic attitude to life—as æsthetic in its way as the early Pater’s—appears in that letter in which he writes:

I go among the Fields and catch a glimpse of a Stoat or a field-mouse peeping out of the withered grass—the creature hath a purpose, and its eyes are bright with it. I go amongst the buildings of a city, and I see a Man hurrying along—to what? The Creature has a purpose, and his eyes are bright with it.

In this very letter, no doubt, the disinterested philosopher as well as the æsthete speaks, but it is Keats’s longing for philosophy, not his philosophy itself, that touches us most profoundly in his greatest work. Our knowledge of his sufferings gives his work a background of

Sorrow more beautiful than Beauty’s self

against which the exquisite images he wrought have a tragic and spiritual appeal beyond that of any other poet of his kind. The Keats we love is more than the Keats of the poems—more even than the Keats of the letters. It is the Keats of these and of the life—that proud and vehement spirit, that great-hearted traveller in the realms of gold, caught in circumstances and done to death in the very temples where he had worshipped.

2. THE ARTIFICER

It is an interesting fact that most of the writers who use words like artificers have been townsmen. Milton and Gray, Keats and

Lamb, were all Londoners. It is as though to some extent words took the place of natural scenes in the development of the townsman's genius. The town boy finds the Muse in a book rather than by a stream. He hears her voice first, perhaps, in a beautiful phrase. It would be ridiculous to speak as though the country-bred poet were uninfluenced by books or the town-bred poet uninfluenced by bird and tree, by winds and waters. All I suggest is that in the townsman the influence of literature is more dominant, and frequently leads to an excitement over phrases almost more intense than his excitement over things.

Milton was thus a stylist in a sense in which Shakespeare was not. Keats was a stylist in a sense in which Shelley was not. Not that Milton and Keats used speech more felicitously, but they used it more self-consciously. Theirs, at their greatest, was the magic of art rather than of nature. They had not, in the same measure as Shakespeare and Shelley, the freedom of the air—the bird-like flight or the bird-like song.

The genius of Keats, we know, was founded on the reading of books. He did not even begin writing till he was nearly eighteen, when Cowden Clarke lent him the treasures of his library, including *The Faëry Queene*. The first of his great poems was written after reading Chapman's *Homer*, and to the end of his life he was inspired by works of art to a greater degree than any other writer of genius in the England of his time.

This may help to explain why he was, as Mr. John Bailey has pointed out, the poet of stillness. Books, pictures, and Grecian urns are still. They fix life for us in the wonder of a trance, and, if Keats saw Cortes "silent upon a peak in Darien," and

grey-haired Saturn, quiet as a stone,
Still as the silence round about his lair;

and figure after figure in the same sculptured stillness, may this not have been due to the fact that his genius fed so largely on the arts?

Keats, however, was the poet of trance, even apart from his stay in the trance-world of the artists. One of his characteristic moods was an ecstatic indolence, like that of a man who has tasted an enchanted herb. He was a poet, indeed, whose soul escaped in song as on the drowsy wings of a dream. He may be said to have turned from the fever of life to the intoxication of poetry. He loved poetry—"my demon poesy"—as a thing in itself, as, perhaps, no other poet equally great has done. This was his quest: this was his Paradise. He prayed, indeed:

That I may die a death
Of luxury, and my young spirit follow
The morning sunbeams to the great Apollo
Like a fresh sacrifice; or, if I can bear
The o'erwhelming sweets, 'twill bring me to the fair
Visions of all places: a bowery nook
Will be elysium—an eternal book
Whence I may copy many a lovely saying
About the leaves and flowers—about the playing
Of nymphs in woods, and fountains; and the shade
Keeping a silence round a sleeping maid.

This was the mood in which he wrote his greatest work. At the same time Keats was not an unmixed æsthete. He recognised from the first, as we see in this early poem, "Sleep and Poetry," that the true field of poetry is not the joys of the senses, but the whole of human life:

And can I ever bid these joys farewell?
Yes, I must pass them for a nobler life,
Where I may find the agonies, the strife
Of human hearts.

Modern critics, reading these lines, are tempted to disparage the work Keats actually accomplished in comparison with the work that he might have accomplished, had he not died at twenty-five. They prefer “The Fall of Hyperion,” that he might have written, to “The Eve of St. Agnes,” the “Nightingale,” and the “Grecian Urn” that he did write. They love the potential middle-aged Keats more than the perfect youthful Keats.

This seems to me a perversity, but the criticism has value in reminding us how rich and deep was the nature that expressed itself in the work even of the young Keats. Keats was an æsthete, but he was always something more. He was a man continually stirred by a divine hunger for things never to be attained by the ecstasies of youth—for knowledge, for truth, for something that might heal the sorrows of men. His nature was continually at war with itself. His being was in tumult, even though his genius found its perfect hour in stillness.

But it was the tumult of love, not the tumult of noble ideals, that led to the production of his greatest work. Fanny Brawne, that beautiful minx in her teens, is denounced for having murdered Keats; but she certainly did not murder his genius. It was after meeting her that he wrote the Odes and “The Eve of St. Agnes,” and “Lamia” and “La Belle Dame Sans Merci.” There has been too much cursing of Fanny. She may have been the cause of Keats’s greatest agony, but she was also the cause of his greatest ecstasy. The world is in Fanny’s debt, as Keats was. It was Fanny’s Keats, in a very real sense, who wrote the immortal verse that all the world now honours.

3. FANNY BRAWNE

“My dear Brown,” wrote the dying Keats, with Fanny Brawne in his thoughts, in almost the last of his surviving letters, “for my sake, be her advocate for ever.” “You think she has many faults,” he had written a month earlier, when leaving England; “but, for my sake, think she has none.” Thus did Keats bequeath the perfect image of

Fanny Brawne to his friend. And the bequest is not only to his friend but to posterity. We, too, must study her image in the eyes of Keats, and hang the portrait of the lady who had no faults in at least as good a position on the wall with those other portraits of the flawed lady—the minx, the flirt, the siren, the destroyer.

Sir Sidney Colvin, in his noble and monumental biography of Keats, found no room for this idealised portrait. He was scrupulously fair to Fanny Brawne as a woman, but he condemned her as the woman with whom Keats happened to fall in love. To Sir Sidney she was not Keats's goddess, but Keats's demon. Criticising the book on its first appearance, I pointed out that almost everything that is immortal in the poetry of Keats was written when he was under the influence of his passion for Fanny Brawne, and I urged that, had it not been for the ploughing and harrowing of love, we should probably never have had the rich harvest of his genius. Sir Sidney has now added a few pages to his preface, in which he replies to this criticism, and declares that to write of Fanny Brawne in such a manner is "to misunderstand Keats's whole career." He admits that "most of Keats's best work was done after he had met Fanny Brawne," but it was done, he insists, "not because of her, but in spite of her." "At the hour when his genius was naturally and splendidly ripening of itself," he writes, "she brought into his life an element of distracting unrest, of mingled pleasure and torment, to use his own words, but of torment far more than of pleasure.... In writing to her or about her he never for a moment suggests that he owed to her any of his inspiration as a poet.... In point of fact, from the hour when he passed under her spell he could never do any long or sustained work except in absence from her." Now all this means little more than that Fanny Brawne made Keats suffer. On that point everybody is agreed. The only matter in dispute is whether this suffering was a source of energy or of destruction to Keats's genius.

Keats has left us in one of his letters his own view of the part suffering plays in the making of a soul. Scoffing at the conception of the world as a "vale of tears," he urges that we should regard it instead as "the vale of soul-making," and asks: "Do you not see how necessary a world of pain and troubles is to school an intelligence

and make it a soul?" Thus, according to his own philosophy, there is no essential contradiction between a love that harrows and a love that enriches. As for his never having suggested that he owed any of his inspiration to his love for Fanny, he may not have done this in so many words, but he makes it clear enough that she stirred his nature to the depths for the first time and awakened in him that fiery energy which is one of the first conditions of genius in poetry. "I cannot think of you," he wrote, "without some sort of energy—though *mal à propos*. Even as I leave off, it seems to me that a few more moments' thought of you would uncrystallise and dissolve me. I must not give way to it—but turn to my writing again—if I fail I shall die hard. O my love, your lips are growing sweet again to my fancy—I must forget them." Sir Sidney would read this letter as a confession that love and genius were at enmity in Keats. It seems to me a much more reasonable view that in the heat of conflict Keats's genius became doubly intense, and that, had there been no struggle, there would have been no triumph. It is not necessary to believe that Fanny Brawne was the ideal woman for Keats to have loved: the point is that his love of her was the supreme event in his life. "I never," he told her, "felt my mind repose upon anything with complete and undistracted enjoyment—upon no person but you." "I have been astonished," he wrote in another letter, "that men could die martyrs for religion—I have shuddered at it. I shudder no more—I could be martyr'd for my religion—love is my religion—I could die for that. I could die for you. My creed is love, and you are its only tenet." And still earlier he had written: "I have two luxuries to brood over in my walks—your loveliness and the hour of my death. O, that I could have possession of them both in the same minute.... I will imagine you Venus to-night and pray, pray, pray to your star like a heathen." It is out of emotional travail such as we find in these letters that poetry is born. Is it possible to believe that, if Keats had never fallen in love—and he had never been in love till he met Fanny—he would have been the great poet we know?

I hold that it is not. Hence I still maintain the truth of the statement which Sir Sidney Colvin sets out to controvert, that, while Fanny "may have been the bad fairy of Keats as a man, she was his good fairy as a poet."

Keats's misfortune in love was a personal misfortune, not a misfortune to his genius. He was too poor to marry, and, in his own phrase, he "trembled at domestic cares." He was ill and morbid: he had longed for the hour of his death before ever he set eyes on Fanny. Add to this that he was young and sensual and as jealous as Othello. His own nature had in it all the elements of tragic suffering, even if Fanny had been as perfect as St. Cecilia. And she was no St. Cecilia. He had called her "minx" shortly after their first meeting in the autumn of 1818, and described her as "beautiful and elegant, graceful, silly, fashionable and strange." Even then, however, he was in love with her. "The very first week I knew you," he told her afterwards, "I wrote myself your vassal.... If you should ever feel for man at the first sight what I did for you, I am lost." It is clear from this that his heart and his head quarrelled about Fanny. At the same time, after those first censures, he never spoke critically of her again, even to his most intimate friends. Some of his friends evidently disliked Fanny and wished to separate the lovers. He refers to this in a letter in which he speaks angrily of "these laughers who do not like you, who envy you for your beauty," and writes of himself as "one who, if he never should see you again, would make you the saint of his memory." But Keats himself could not be certain that she was a saint. "My greatest torment since I have known you," he tells her, "has been the fear of you being a little inclined to the Cressid." He is so jealous that, when he is ill, he tells her that she must not even go into town alone till he is well again, and says: "If you would really what is called enjoy yourself at a party—if you can smile in people's faces, and wish them to admire you *now*—you never have nor ever will love me." But he adds a postscript: "No, my sweet Fanny—I am wrong—I do not wish you to be unhappy—and yet I do, I must while there is so sweet a beauty—my loveliest, my darling! Good-bye! I kiss you—O the torments!" In a later letter he returns to his jealousy, and declares: "Hamlet's heart was full of such misery as mine is when he said to Ophelia, 'Go to a nunnery, go, go!'" He tells this fragile little worldly creature that she should be prepared to suffer on the rack for him, accuses her of flirting with Brown, and, in one of the most painful of his letters, cries out:

I appeal to you by the blood of that Christ you believe in: Do not write to me if you have done anything this month which it would have pained me to have seen. You may have altered—if you have not—if you still believe in dancing rooms and other societies as I have seen you—I do not want to live—if you have done so I wish the coming night may be my last. I cannot live without you, and not only you, but *chaste you, virtuous you*.... Be serious! Love is not a plaything—and again do not write unless you can do it with a crystal conscience.

Poor Keats! Poor Fanny! That Fanny loved Keats is obvious. In this at least she showed herself unworldly. She cannot have been dazzled by his fame, for at that time he was to all appearance merely a minor poet who had been laughed at. He was of humble birth, and he had not even the prospect of being able to earn a living. Add to this that he was an all but chronic invalid. Her love must, in the circumstances, have been a very real and unselfish affair, and there is no evidence to suggest that, for all her taste for dancing and for going into town, it was fickle. Keats asked too much of her. He wished to enslave her as she had enslaved him. He knew in his saner moments that he was unfair to her. "At times," he wrote, "I feel bitterly sorry that ever I made you unhappy." There was unhappiness on both sides—the unhappiness of an engagement that could come to nothing. "There are," as Keats mournfully wrote, "impossibilities in the world." It was Fate, not Fanny, that wrecked the life of Keats. "My dear Brown," he wrote near the end, "I should have had her when I was in health, and I should have remained well." That is not the comment a man makes on a woman whom he regards as his destroying angel. Nor is it a destroying angel that Keats pictures when he writes to Fanny: "You are always new. The last of your kisses was ever the sweetest; the last smile the brightest; the last movement the gracefulest. When you passed my window home yesterday, I was filled with as much admiration as if I had then seen you for the first time." Love such as this is not the enemy of poetry. Without it there would be no poetry but that of patriots, saints and hermits. A biography of Keats should not be a biography without a heroine. That would be *Hamlet* without Ophelia. Sir Sidney Colvin's

is a masterly life which is likely to take a permanent place in English biographical literature. But it has one flaw. Sir Sidney did not see how vital a clue Keats left us to the interpretation of his life and genius in that last despairing appeal: "My dear Brown, for my sake be her advocate for ever."

VI

CHARLES LAMB

Charles Lamb was a small, flat-footed man whose eyes were of different colours and who stammered. He nevertheless leaves on many of his readers the impression of personal beauty. De Quincey has told us that in the repose of sleep Lamb's face "assumed an expression almost seraphic, from its intellectual beauty of outline, its childlike simplicity, and its benignity." He added that the eyes "disturbed the unity of effect in Lamb's waking face," and gave a feeling of restlessness, "shifting, like Northern lights, through every mode of combination with fantastic playfulness." This description, I think, suggests something of the quality of Lamb's charm. There are in his best work depths of repose under a restless and prankish surface. He is at once the most restful and the most playful of essayists. Carlyle, whose soul could not find rest in such quietistic virtue as Lamb's, noticed only the playfulness and was disgusted by it. "Charles Lamb," he declared, "I do verily believe to be in some considerable degree insane. A more pitiful, rickety, gasping, staggering, stammering tomfool I do not know. He is witty by denying truisms and abjuring good manners." He wrote this in his Diary in 1831 after paying a visit to Lamb at Enfield. "Poor Lamb!" he concluded. "Poor England, when such a despicable abortion is named genius! He said: 'There are just two things I regret in England's history: first, that Guy Fawkes' plot did not take effect (there would have been so glorious an *explosion*); second, that the Royalists did not hang Milton (then we might have laughed at them), etc., etc.' *Armer Teufel!*"

Carlyle would have been astonished if he had foreseen that it would be he and not Lamb who would be the "poor devil" in the eyes

of posterity. Lamb is a tragically lovable figure, but Carlyle is a tragically pitiable figure. Lamb, indeed, is in danger of being pedestalled among the saints of literature. He had most of the virtues that a man can have without his virtue becoming a reproach to his fellows. He had most of the vices that a man can have without ceasing to be virtuous. He had enthusiasm that made him at home among the poets, and prejudices that made him at home among common men. His prejudices, however, were for the most part humorous, as when, speaking of L. E. L., he said: "If she belonged to me I would lock her up and feed her on bread and water till she left off writing poetry. A female poet, a female author of any kind, ranks below an actress, I think." He also denounced clever women as "impudent, forward, unfeminine, and unhealthy in their minds." At the same time, the woman he loved most on earth and devoted his life to was the "female author" with whom he collaborated in the *Tales from Shakespeare*. But probably there did exist somewhere in his nature the seeds of most of those prejudices dear to the common Englishman—prejudices against Scotsmen, Jews, and clever women, against such writers as Voltaire and Shelley, and in favour of eating, drinking and tobacco. He held some of his prejudices comically, and some in sober earnest, but at least he had enough of them mixed up in his composition to keep him in touch with ordinary people. That is one of the first necessities of a writer—especially of a dramatist, novelist or essayist, whose subject-matter is human nature. A great writer may be indifferent to the philosophy of the hour or even to some extent to the politics of the hour, but he cannot safely be indifferent to such matters as his neighbour's love of boiled ham or his fondness for a game of cards. Lamb sympathised with all the human appetites that will bear talking about. Many noble authors are hosts who talk gloriously, but never invite us to dinner or even ring for the decanter. Lamb remembers that a party should be a party.

It is not enough, however, that a writer should be friends with our appetites. Lamb would never have become the most beloved of English essayists if he had told us only such things as that Coleridge "holds that a man cannot have a pure mind who refuses apple dumplings," or that he himself, though having lost his taste for "the

whole vegetable tribe," sticks, nevertheless, to asparagus, "which still seems to inspire gentle thoughts." He was human elsewhere than at the table or beside a bottle. His kindness was higher than gastric. His indulgences seem but a modest disguise for his virtues. His life was a life of industrious self-sacrifice. "I am wedded, Coleridge," he cried, after the murder of his mother, "to the fortunes of my sister and my poor old father"; and his life with his sister affords one of the supreme examples of fidelity in literary biography. Lamb is eminently the essayist of the affections. The best of his essays are made up of affectionate memories. He seems to steep his very words in some dye of memory and affection that no other writer has discovered. He is one of those rare sentimentalists who speak out of the heart. He has but to write, "Do you remember?" as in *Old China*, and our breasts feel a pang like a home-sick child thinking of the happiness of a distant fireside and a smiling mother that it will see no more. Lamb's work is full of this sense of separation. He is the painter of "the old familiar faces." He conjures up a Utopia of the past, in which aunts were kind and Coleridge, the "inspired charity-boy," was his friend, and every neighbour was a figure as queer as a witch in a fairy-tale. "All, all are gone"—that is his theme.

He is the poet of town-bred boyhood. He is a true lover of antiquity, but antiquity means to him, not merely such things as Oxford and a library of old books: it means a small boy sitting in the gallery of the theatre, and the clerks (mostly bachelors) in the shut-up South-Sea House, and the dead pedagogue with uplifted rod in Christ's Hospital, of whom he wrote: "Poor J. B.! May all his faults be forgiven; and may he be wafted to bliss by little cherub boys, all head and wings, with no *bottoms* to reproach his sublunary infirmities." His essays are a jesting elegy on all that venerable and ruined world. He is at once Hamlet and Yorick in his melancholy and his mirth. He has obeyed the injunction: "Let us all praise famous men," but he has interpreted it in terms of the men who were famous in his own small circle when he was a boy and a poor clerk.

Lamb not only made all that world of school and holiday and office a part of antiquity; he also made himself a part of antiquity. He

is himself his completest character—the only character, indeed, whom he did not paint in miniature. We know him, as a result of his letters, his essays, and the anecdotes of his friends, more intimately even than we know Dr. Johnson. He has confessed everything except his goodness, and, indeed, did his reputation some harm with his contemporaries by being so public with his shortcomings. He was the enemy of dull priggishness, and would even set up as a buffoon in contrast. He earned the reputation of a drunkard, not entirely deserved, partly by his *Confessions of a Drunkard*, but partly by his habit of bursting into singing “Diddle, diddle, dumpling,” under the influence of liquor, whatever the company. His life, however, was a long, half-comic battle against those three friendly enemies of man—liquor, snuff and tobacco. His path was strewn with good resolutions. “This very night,” he wrote on one occasion, “I am going to *leave off tobacco*! Surely there must be some other world in which this unconquerable purpose shall be realised.” The perfect anecdote of Lamb’s vices is surely that which Hone tells of his abandonment of snuff:

One summer’s evening I was walking on Hampstead Heath with Charles Lamb, and we talked ourselves into a philosophic contempt of our slavery to the habit of snuff-taking, and with the firm resolution of never again taking a single pinch, we threw our snuff-boxes away from the hill on which we stood, far among the furze and the brambles below, and went home in triumph. I began to be very miserable, and was wretched all night. In the morning I was walking on the same hill. I saw Charles Lamb below, searching among the bushes. He looked up laughing, and saying, “What, you are come to look for your snuff-box too!” “Oh, no,” said I, taking a pinch out of a paper in my waistcoat pocket, “I went for a halfpennyworth to the first shop that was open.”

Lamb’s life is an epic of such things as this, and Mr. Lucas is its rhapsodist. He has written an anthological biography that will have a permanent place on the shelves beside the works of Lamb himself.

VII

BYRON ONCE MORE

It will always be easy to take an interest in Byron because he was not only a scamp but a hero—or, alternatively, because he was not only a hero but a scamp. As a hero he can be taken seriously: as a villain he can be taken comically. His letters, like *Don Juan*, reveal him at their best chiefly on the comic side. He was not only a wit, but an audacious wit, and there is a kind of audacity that amuses us, whether in a guttersnipe or in a peer. Byron was a guttersnipe in scarlet and ermine. He enjoyed all the more playing the part of a guttersnipe, because he could play it in a peer's robe. He was obviously the sort of person who, if brought up in the gutter, would be sent to a reformatory. Imagine a reformatory boy, unreformed and possessed of genius, loosed on respectable society, and you will have a picture of Byron. Not that Byron did not share the point of view of respectable society on the most important matters. He had no sympathy with the heresies of Shelley, whom he thought "crazy against religion and morality." He did not want a new morality, as Shelley did: he was quite content with the old morality and the old immorality. He never could have run away with a woman on principle. Love with him was not a principle, but an appetite. He was a glutton who did not know where to stop. He himself never pretended that it was the desire of the moth for the star that was the cause of his troubles. He was an orthodox materialist, as we may gather from one of his unusually frank letters to Lady Melbourne, a lady in her sixties, to whom he ran with the tale of every fresh amour, like a newsboy with the stop-press edition of an evening paper. We find him at the age of twenty-five or so writing to explain that he was sure to die fairly young. "I began very early and very violently," he wrote, "and alternate extremes of excess and abstinence have

utterly destroyed—oh, unsentimental word!—my stomach, and, as Lady Oxford used seriously to say, a broken heart means nothing but a bad digestion.” Byron, no doubt, enjoyed posturing, whether he exposed a broken heart or a weak stomach. But, for a poet, he undoubtedly lived and thought on the material plane out of all proportion to his life and thought on the spiritual plane. He felt much the same dread of a respectable woman as did the wicked young æsthete of the ’nineties. When he was thinking of getting married, and had his eye on Miss Milbanke, he wrote doubtingly to Lady Melbourne: “I admired your niece, but she is engaged to Eden; besides, she deserves a better heart than mine. What shall I do—shall I advertise?” About the same time he was writing concerning women in general:

I am sadly out of practice lately; except a few sighs to a gentlewoman at supper, who was too much occupied with ye *fourth* wing of her *second* chicken to mind anything that was not material.

If the wing of a chicken was not at least as immaterial as Byron’s sighs, there must have been something amiss with the cooking. Byron’s sighs to women were material enough, one fancies, to have been visible, like a drayman’s breath on a frosty day.

The letters to Lady Melbourne reveal him in an extraordinary light, even for an amorist. While attempting to arrange a match with Lady Melbourne’s niece he fills the greater part of his letter to her with the backwash of his intrigue with her daughter-in-law, Lady Caroline Lamb, and with stories of intrigues with various other ladies. Byron, like many amorists, seems never to have realised that adventures are to the adventurous in love as in other matters, but to have looked on himself as a man pestered by women when he was only a man pestered by ordinary greed and extraordinary opportunity. If he could not shift the blame for his sins on to the woman, he would even shift it on to her husband. “He literally provoked and goaded me into it,” he wrote to Lady Melbourne, about the husband of Lady Frances Webster, at a time when he seemed to

be falling almost seriously in love with Lady Frances. No one who cares for scandalous literature should miss these letters in which Byron writes off to Lady Melbourne rapturous accounts of every step in the wooing of the wife of his host. "I am glad they amaze you," he wrote to Lady Melbourne concerning the Websters; "anything that confirms and extends one's observations on life and character delights me." It does not appear to have occurred to him that, amazing though the Websters were, they were but as copper to gold compared to his own amazing self. Lady Frances, at least, would have been considerably amazed if she had known that, every time she sighed, the fat young poet who adored her heliographed the fact from Yorkshire to London. In one of his letters he tells of a game of billiards with his hostess, in the course of which he slipped a love-letter to her. Just at that moment, "who should enter the room but the person who ought at the moment to have been in the Red Sea, if Satan had any civility"—in other words, Webster, his host and her husband. Even as he is writing the description of the incident to Lady Melbourne, Byron makes a parenthesis to tell her that Webster has again come into the room ("I am this moment interrupted by the *Marito*, and write this before him. He has brought me a political pamphlet in MS. to decipher and applaud; I shall content myself with the last; oh, he is gone again"). Ultimately, however, Byron spared Lady Frances—at least, that is how he put it. He protested to Lady Melbourne that he loved the lady and would have sacrificed everything for her, and that Lady Melbourne wronged him to think otherwise. "I hate sentiment," he told her, "and, in consequence, my epistolary levity makes you believe me as hollow and heartless as my letters are light." The truth is, Byron was, in many of his relations, heartless. He kissed and told, and he enjoyed telling, at least, as much as he enjoyed kissing. He tells Lady Melbourne, for instance, about the "exquisite oddity" of Lady Frances's letters—"the simplicity of her cunning and her exquisite reasons":

She vindicates her treachery to [Webster] thus: after condemning deceit in general, and hers in particular, she says: "But then remember it is to deceive *un marito*, and to prevent all the unpleasant consequences, etc., etc."

It is clear that Lady Frances, though pure, shocked Byron, just as Byron, though impure, shocks the average reader. She even besought him to go on writing to her husband:

Again, she desires me to write to *him kindly*, for she believes he cares for nobody but *me*!

Byron could never understand unconventional behaviour. "Is not all this a comedy?" he asks Lady Melbourne.

Byron, as we read his letters and poems together, seems to lead the double life of an actor. There is the Byron who stands in the middle of the stage in the fierce light that beats upon a poet, and who declaims—how gloriously!—:

The mountains look on Marathon—
And Marathon looks on the sea;
And musing there an hour alone,
I dreamed that Greece might still be free;
For standing on the Persians' grave,
I could not deem myself a slave.

And there is Byron behind the scenes—the Byron who might have been invented by Mr. Shaw as an example of the moral irresponsibility of the artistic temperament. It may be doubted whether any artist of the first rank could have written such a letter as Byron wrote to Hobhouse in 1818, announcing that his illegitimate daughter, Allegra, had been brought out to Italy from England by Shelley. His reference to the child runs:

Shelley has got to Milan with the bastard, and its mother; but won't send the shild, unless I will go and see the mother. I have sent a messenger for the shild but I can't leave my quarters, and have "sworn an oath." Between attorneys,

clerks, and wives, and children, and friends, my life is made a burthen.

Shelley, for his part, when he is writing to Byron to ask what he is to do with the child (which has been left on his hands month after month), never mentions it but with a delight at least equal to his anxiety to get rid of it. "I think," he tells Byron, "she is the most lovely and engaging child I ever beheld." Shelley's letters to Byron are the letters of a good man, but they are not good letters. They are the formal utterances of an angel. Byron's letters, on the other hand, are good letters, though they are not the letters of a good man. They are the informal utterances of a man possessed by a devil. But whether he was as black as he painted himself it is impossible to be sure. When little Allegra died at the age of five, he prepared an inscription for her tomb ending with the verse: "I shall go to her, but she shall not return to me." If he had been all heartless, he could never have written his greatest lyrics. His letters, for the most part, take us into the comic recesses of his mind: perhaps this comic Byron is the immortal Byron. But in the letters, as in the legend of his death and in his poems, there are hints of that greater Byron whom Shelley tried to summon into being—a Byron who would have been Byron with a touch of Shelley—a nobler being a little more remote from the splendour of Hell, a candidate for Paradise.